„ЗАСТАВА“ изилази трипут у недељи: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „
за Србију:
(у сребру)
на годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини врста листа места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 64. У НОВОМЕ САДУ, У СРЕДУ 31. МАЈА 1872. ГОДИНА VII.

НЕПОШТЕН ЗАХТЕВ.

Пештански десничарски листови свакојаког имена и језика незнају већ шта ће од помаме усљед победе србско-хрватског народа на уставном мегдану, на биралишту. Ту има свакојаки претња; шта би пак хтели ти листови, то није било лако разабрати. Једанпут кажу: да би се задовољили са „моралним“ добитком у Троједници, само да се припозна мисао „мађарске државе,“ „државног јединства“ са својима посљедицама; други пут веле: да немогу напустити ону странку у Троједници, која је „поравнање“ од год. 1868. произвела, и своју оданост Угарској посведочила, да би дакле један од главни услова новог поравнања био, да народна странка са „унијонском,“ или боље рећи са хрватским мамелуцима земаљску владу и званија подели; на послетку је „П. Лојд“ у бр. 133 изишао с правом бојом на среду; он отворено каже: да је владајућој странки у Угарској у прво ме реду за тим стало, да себи осигура јаку, поуздану већину на уг. сабору, и да с те стране гледи и на поравнање у троједници. „Ми смо, вели, истом искрености увек говорили, да има једне тачке, о којој морамо одбити свако поравнање, сваку транзакцију, а та се тачка односи баш на изасланье хрватски посланика на угарски сабор.“ Познато је, да је гр. Лоњаји покушај поравнања после распуста хрв. сабора зато прекинуо, што хрватски повереници нису хтели да пристану на захтев његов, да се цодјамче, да ће сабор у Загребу ако не све, оно 15. чланова од 31. које на уг. сабор шаље, избрати од унијонске, уг. влади мамемулучки верне странке, и то особе, које би он означио, у којима би дакле имао јамство за њино владање Повереници народне странке нису се на то подвезати могли, већ и згог тога, што би то било повреда не само права, него и достојанства сабора и народа.

Сад читасмо у пештанским листовима најпре телеграм, као бајаги из Загреба, у ком се јавља да је народна странка у конференцији својој закључила, да сабор за љубав поравнања избере за угарски сабор посланике у смислу угарске владе, т. ј. како би уг. влада желила и хтела. Тај телеграм разаслан је свима листовима из „коресподен-бирова,“ дакле са мести, које је под званичним упливом. Сад већ имамо и чланак „П. Лојда“ о том, који се радује томе телеграмском гласу, и очекује, да ће народна странка заиста тако поступати како се у телеграму каже. Ми нећемо да испитујемо извор тога гласа: да ли је, као што неки мисле, телеграм од стране уг. владе наручен, да опипа жилу народне странке, да ли не би сад наклоњена била, за ту цену ново поравнање одкупити, или је то, као што други, и то у Будим Пешти мисле, тактика од стране народне странке, како да противну странку, и уг. владу уздржи од тога, да све силе напрегне, да толико вирилаца у сабор догна, колико је за добитак већине потребно. Ми ћемо саму ствар на око да узмемо.

Било је и међу посланицима народне странке за време последњег сабора незадовољства са поступком они, који су са гр. Лоњајем преговоре водили. То се незадовољство односило и на саму меру попуштања од стране повереника народне странке. За тим млогима није ни то право било, што су хрватски повереници после онаког срамног поступка од стране уг. владе, и после разпуштеног сабора гр. Лоњају у обште на састанак ишли, и особито што су му још у Будим-Пешту на ноге ишли. Ми за цело време нисмо те жице додиривати хтели, да ничим ни из далека неби пореметили слогу и добру вољу за време бирачког кретања, и сами избора. Но сад, кад је опасност претурена, неможемо а да не приметимо, да ie нама у обште свако „кабинетисање“ у јавним народним стварима неповољно. Има истина у развитку ствари стадија, где би штетно, или бар опасно било, са свачим на јавност изилазити, али се и то односи више на извођење какве намере, него на ствар саму, и то је онда умесно, кад према непријатељу или противнику ваља да што остане тајна, а не кад што баш овоме није тајна. Неможе се порећи да су повереници народне странке у неким, и то главним начелним стварима попустили били, а те тачке да нису јавно расправљане и критиковане биле. Ми не затварамо очи испред околности, које жртве и уступке савлађујућим гласом изискују — али баш у таким приликама јавност је не само контроле, него и тога ради нужна, да се и јавно мишлење о нужди, или умесности жртава и уступака уверити може. Велико је јамство, које у личностима лежи, али је још веће оно, које се на разлозима оснива. Јавно мишлење србско и хрватско није довољно обавештено о мери жртава и уступака. Већ би време било, да се, и то пре него што се врата саборске дворане отворе, изнесе на јавност, какве се уступке траже, и за коју цену, а шта се, и из који разлога попустити кани. Ово захтевати јавно мнење има тим веће право, што видимо да су се уватили, и да се ватају у коло народне странке и људи, који су одпре сувише или Бечу или Будим-Пешти нагињали. Околности су истина тако тежке, да се изискује здружена снага свију честитији синова домовине, па да се прокрмани кроз Сцилу и Харивду, али у таким околностима и јесте најпоузданији наслон и снага у јавном мишлењу варода, а ово је једина контрола, да се крма не измакне из руке правим вођама странке и народа, и да једни или други заваркани умиљатим песмама стари своји сиренс и познаница не натерају брод народног живота десно или лево на пруд.

Што се особено тиче питања, о коме је у „П. Лојду“ реч, ту се заиста као ђон дебела кожа на образу изискује, да се тако што и пожелити, и јавно исповедити може. „П. Лојд“ и његови патрони хоће на очиглед целоме свету да Троједницу, њен народ, њен сабор деградишу до улоге просте гласаће справе, а њене изасланике до улоге мамелука на уг. сабору. У том погледу Хрватска и Славонија укупно имале би мање право него једна жупанија, или један изборни срез у Угарској, јер и ови могу по вољи свог заступника бирати за угар. сабор, а хрватском сабору прети се новим разпустом, народу пак новим Раусима, Вакановићима, и новим кинењем, ако неће изабрати и послати у уг. сабор људе уг. влади повољне. Дакле Хрватској и Славонији намењује се улога државног пандура, који ће Деакову странку чувати од мађарске ливице и који ће предузети улогу Ердеља. Дакле донде ће се распуштати сабор хрватски, док год не пристане на речену улогу. Но таким захтевом не би само Троједница — него би и сама Угарска понижена била, јер би судбина њена зависила од несвести тројединице с једне, од несавести своје владе с друге стране. Какав би то народ у Угарској био, који би мирно и ровнодушно допустио, да његова влада од Тројединице, и то на силу Бога прави парламентарну Вандеју за Угарску?

Нећемо сад да изпитујемо, какво би то поравнање било, које би вредно било те цене, да хрватска народна странка заступа, или заступати даде на уг. сабору странку, која је крвни непријатељ преколитавски Славена, и присни пријатељ Турака, дакле заклети душман наше браће на истоку; нећемо ни то да мећемо на вагу, да ли тога вреди поравнање, по ком би и од сад постанак и престанак начелника домаће владе у Загребу зависио од мађ. министра-председника, да друго и неспомињемо; да допустимо, да би се постигла цена, за коју би хрватским, од народне странке избраним посланицима на уг. сабору образ подносио, да у државоправним питањима гласају уз мађарску десницу: али то никад неможемо допустити, да се таки посланици пошљу, који би и онда уз угарску десницу и њену владу гласали, кад би се ишло о глави или и самог народа у троједници, или његови природни савезника на западу, или истоку, који би једном речи просто оруђе били у руци мађ. владе. Друго је послати све посланике народне боје, те с њима маневрисати десно и лево по захтевима народне политике, а друго је ма и само 15. дакле једног мање од поле таки посланика на уг. сабор послати, какве мађ. влада узхте и означи — јер само то би могло бити у смислу и на задовољство уг. владе као што телеграм каже, а „П. Лојд“ очекује.

Ми смо казали и опет кажемо: она народна странка, која би то учинила, та би себи нож под врат метула, та би сама себи смртну пресуду изрекла, а вође — вође би онај час сурвали се са тарпејске стене јавног мишлења.

Ми неверујемо да би народни повереници у Загребу и могли доћи на ту мисао, да у том уг. влади по вољи учине, а и као саму тактику таки би поступак осудили.

Међутим „П. Лојд“ са својим патронима захукао се мало, кад предпоставља, да хрв. сабор неће имати другог и пречег посла, него да бира делегате у уг. сабор. Питање је баш и то: хоће ли, како, кад слати? Гдекоји мисле, да ie последњи сабор и зато онако нагло, и пре него што је уста отворио, распуштен, што се побојаше, да неће сабор пре свега са уздржајем правног питања изабрати делегате за уг. сабор, само да бивше из њега истисне — но сад и те невоље нема. Сад је врабац у шпагу хрв. сабора. Ако и док он не изашље делегате на уг. сабор, донде нема други заступника тројединице у уг. сабору, и донде је уг. сабор — неподпун, дакле ненадлежан, да шиље делегате за делегацију, да расправља заједничке угарско-хрватске ствари, и заједнички буџет. Донде је точак укочен. Колико дакле гр. Лоњају до божића, бар толико и народној странци у троједници.

Претите опетешњим распустом сабора? изузетним стањем? Све се то отрцало а међутим: „што горе, тим боље.“

РАТОБОРНОСТ АУСТРО-УГАРСКЕ ПРЕМА СРБИЈИ.

Било је, и то не давно, тренутака, кад родољуби српски с тугом у срцу пребацираху Србији, да свој положај не употребљује онолико у корист јужног словенства, колико је по свом положају могла, и по дужности требала да чини. Нарочито се таке тужбе дизаху са ове стране Саве и Дунава тада кад мађарска политика баци своју оству на Троједницу, да је закачи и прикучи уз себе. Родољуби српски и хрватски с правом се тада жалише на Србију, јер предвиђаху тешка времена која касније по овострани, српско-хрватски народ беху и наступила.

Али Србија остаде ладна, према нашим невољама, као станац камен. Кнез Михајило поклањаше вере у речи мађарски државника с једне стране, с друге пак хтеде заклонити Србију од могућег пребацивања, да не поштује међу народне законе, ако би уплив свој заложио за овај јадан народ, и последице тога немешења не изостадоше; Мађари спуташе Троједницу тако, да ево и дан данас, поред толиког напрезања и жртава народни, још нисмо са тим питањем на чисто, дочим је тада, да је Србија учинила своје, могла бити та ствар дефинитивно, и корисније по наш народ удешена, те би могли ово драгоцено време од неколико последњи година, у позитивну корист народа уложити, место, што смо га морали сатарити у тешкој борби.

Но што је прошло неда се повратити, и ми смо најмање вољни осуђивати зато тадашње државнике српске, кад се и онако неда поправити што је већ пропуштено. Тек морадосмо додирнути ту погрешку Србије из оног времена, ради тога, да би се у будуће сличне избећи могле.

Међу тим сад се показује, да се Србија бадава уклањала и самој сенки какве интервенције у корист нашег народа овде, и кнез Михајило, поред све своје поштене намере, није могао заклонити Србију баш од оног зла, од кога ју хтеде онаким држањем својим према нама овде, заклонити. То се ево сад види најбоље. И регенција, која је, као што и сама вели, наследила политику кнежеву, и која је бар у том пункту, што се нас на овој страни тиче, заиста верно ту политику следила, немогаше сачувати Србију од таког прекора. Довољан доказ дакле за оне, који тада још говораху да је пријатељство Аустро-угарске привидно, притворно, и да ће само дотле трајати, док се Србија буде, свесно или не свесно находила у матици аустро-угарске политике, док буде струју своје политике на њихову воденицу терала.

Сад је дошло време да се обистине речи они људи који тако говораху тада, ал на које исто тако удари полузванична београдска, као и пештанска штампа. Ма да никад не желисмо, данас ипак имамо сатисфакцију, да имадосмо право; ал нам се у Србији нехтеде веровати.

Србија је могла, и по нашем мнењу и заслужила је била тада, да јој ми замеримо држању према нама овде, ал није нигда заслужила ово, што је сад од мађарске штампе сналази, и ако је ико иком чинио пријатељски услуга од неоцењене важности, то је Србија Аустро-угарској. Довољно је само споменути год. 1866. што ће господи у Пешти и Бечу за цело познато бити шта значи, да и не спомињемо, како би данас стојале акције те господе, да је Србија свој уплив, који је по свом положају увек могла имати, и који би у том случају у највећој мери и имала, употребила на српско-хрватски народ приликом аустро-угарског, и касније хрватско-угарског изравнања.

Па чим се захваљује Србији из Пеште на том пријатељству. Од кнежева пута у Ливадију, ударише пештанска гласила у сва звона на ларму против Србије. Ту је било свега и свачега. Већ се претило и то, како ће лав (Мађари?!) само шапом манути, пак ће несносној муви (Србији) за навек конце смрсити. Питање Малог Зворника, које Србија једног тренутка дотаче, уочише у Пешти као casus belli самој Мађарској и зазвекеташе сва клепала владе мађарске. као да ће у крстоносни поход против Сарацена. Сад је пак дотле дошло, да се чини, (оном ко не познаје снагу Пеште) као да само један корак има до ултиматума, између Пеште и Београда.

А зашто?

Србију је постигла клетва великодушности некадање, да не назовемо ону политику другим именом. Оно што је она, на штету рођене браће своје хтела да избегне, прекор, да не поштује међу-народно право и да се греши о међе његове, тај је прекор, и то у жестоком облику сад стиже. Исход избора у Троједници, у ком мађарска политика учини фијаско, пред снагом српско-хрватског народа, тај се исход импутира, приписује потпори — српске владе! За оваки безобразлук пештанске господе нема у нашем језику довољно згодне речи, да би се достојно обележити могао. Онде, где је Србија, жртвујући углед свој у овостраном народу, што је заиста велика цена, и сваку сенку каквог мешања избегавала од увек, онде се њој кривица налази, и полузванични пештански листови, већ скидају захрђале кустуре са клинова, да зарате на Србију, што се ова меша у унутарње ствари Угарске.

Ко ово неверује, нек прочита некидашњи број „Пешти Наплова.“ Пештанске господе не тиче се ни мало то, што за тако замашну тужбу, коју против Србије пред свет изнеше, немају никакве сведочбе, никаквог доказа; њима је сувишно и не потребно. Они су већ показали пре неколико недеља, у ствари познати „промеморија“ хрватски, да је њима лако фалзификовати лажан документат, кад им буде требао да могу кога оптужити и окривити. Њима у свакој прилици, где са своје луде политике наседну, мора неко други крив бити, само не они; у прилици избора за сабор троједне краљевине, беху раструбили по свету, како је цео народ уз „нагодбу од год. 1868.“ осим неколико „усијани глава,“ са којима ће они лако бити готови. Кад се пак видоше преварени у рачуну, онда дај тражи неког ко ће бити крив за то. И пошто се мора по њиховом мнењу једна лаж другом прикрити, то нехтедоше признати погибију своју због силе свести народне, него нађоше Србију. Србија мора бити крива за оваки резултат избора у толико више јер је крива што је жива, од кад одкачи своју политику од мађарског брода. А крива мора бити и за то, да се мађарској моћи и сили може створити згодан објект, на коме би покушали, колико су исту до сад развили; наравно, не ваља баш одмах јурнути на Москова, ма да је за леђи — Бизмарк.

У овом кидисању мађарске политике на Србију, има млого комичнога; нас потсећа беснило пештанске журналистике на једну басну, врло згодну, ал ћемо је прећутати. Ал има и једна озбиљна, и ако не опасна страна, а та је: да све јасније излази на видело државничка мудрост Андрашијева на земљишту спољне политике аустро-угарске, којој је он данас претставник и равнатељ, и за коју се сад с поуздањем може рећи, да није више аустро-угарска, него — *мађарска*. Црв „виртуални права“ улегао се у куштраву главу тога дипломате, и циганска жестока крв неда му да се мирно

спрема за свој план, него се жури, као да га „слава“ копривом по голом телу милује. „Свраб славног деловања“ спопао је аусто-угарског министра спољни послова, и ко зна, у каквом одношају он стоји према пештанским полузваничним листовима, и да су ови управо рог његови мисли и намера, тај ће знати, шта значи и оно позивање „П. Наплова,“ да аустро-угарски кабинет „с целом силом енергије“ ступи у Београд.

А за што?

За то, што је у Београду изишла нека брошира под насловом: „славенска задруга“ (од Орешковића) у којој се предлаже панславенска федерација под предвођењем, или покровитељством Русије.

Ми ћемо од своје стране можда рећи коју о тој брошири док је добијемо, ако буде вредно било. За сад пак само кажемо, да се то зове забадати трн у здраву ногу, кад се позива цела „енергија“ једне државе против друге, зато, што је у овој изишла једна књига! Је ли Србија аустро-угарска провинција, да се у њој смеду само онаке књиге писати и штампати, какве су овој држави по вољи? Да није господи пештанској заиста од куд врана мозак попила?!

Али ово престаје бити смешно и ако је одвише лудо, кад се уочи ова околност, да је као што се са свију страна тврди, Орешковић ту броширу писао, по наручбини — Андрашијевој. Као што „Вандереру“ пишу, у Београду се у опште тако мисли о постанку њеном, што ми нити ћемо порицати ни тврдити за овај мах. Тек је карактеристично, да се тамо мисли, да је поникла по наручбини такој, и у цељи, да се Србија на тај начин пред светом жигоше као огњиште панславенски агитација, што и јесте намера непријатеља њени. Ову пак сумњу поткрепљује још више та околност, што полузванични органи пештански у један мах, као на команду потиснуше постанак брошире, у извор српске владе. И ко неће ту „слогу“ полузванични органа сматрати као спремљену „команду,“ кад нема тек неколико недеља, како још поред „команде“ ал у хитњи, сваки другчије говораше у ствари хрватски промеморија?!

Ако је ово истина, што је, судећи по смеровима мађарске владе и Андрашија као њеног крманоша у спољној политици, лако могуће и врло вероватно, а и начин и сретства мирише на Андрашијеву помаду, онда се Мађари врло јако журе. Ал грозничавост у *таком* деловању обично осујећава намере оних који раде, јер у таком стању, није могуће не погрешити; свакојако добро по оне, над чију се главу мисле изасути таке олујине.

Само у Пешти односно у Бечу, у спољном кабинету изгубили су нешто из вида, на што ћемо бити слободни да их опоменемо; а то је: да Европа има *своје* очи за сваки предмет на који ће погледати, и да се и у овој прилици неће послужити наочарима Андрашијевим, те ће по томе, као резултат Андрашијевог дипломатског потреса брегова, родити се — миш!

Ми не можемо друга разлога наћи, ма колико главу лупали, до тога што и „Вандерер“ спомиње, на име: да је овој господи наспело да Србију очепе, па ма их то шта стало. Но, узроци тим намерама свакојако леже у смеровима спољње политике мађарске, то је познато. Ал ако је Андрашија тим начином отпочео *припрему* за будућу операцију, то је како рекосмо врло недипломатска тактика, и Европа ће се смејати његовој мудрости; ако је пак то отпочетак саме операције, — што врло сумњамо да ће бити —, но, онда неће ни дипломацији аустро-угарској бити на одмет овај савет: да се добро промисле пре него што први озбиљан корак учине у цељи своје спољне политике на истоку, јер је то игра va banque, а улог екзистенције ове монархије. У путу на исток ваља најпре прегазити многе барикаде од народа, док се дође тамо куд се смера. А бар је Андрашија могао видити, да то није лако учинити ни на поличично-уставном пољу; на оном који стоји спољњој политици државе на расположају, ићи ће то још много теже.

Уз то још не треба да заборави у Бечу и Пешти ни то: да у Европи осим „болесног човека“ на Босфору, има данас још један „болник“ на Дунаву, и да онај са Босфора може исто тако жељно чекати на смрт овога, као и овај на онога. И са оне стране може постојати комбинација за еликсир продужењу живота у нади на какво наслетство од овога, па ма се после облик и изменуо. То може зависити само од подунавски кнежевина, а Србије на првом месту, па да така комбинација постане политичном догмом; политику рукују интереси, а не симпатије. Андрашије би дакле добро радио, кад би седио с миром и не дирао у Србију, кад ова и тако не стоји на путу, *правом* задатку аустро-угарске монархије.

Ако пак ради као најамник Бизмаркове политике? — онда му је просто, јер ми знамо шта ова значи према Аустро-угарској, и српско-хрватски народ у такој прилици може само добити, ма се како ствари окренуле. За нас што пре, — то боље!

Српски државници у Београду, могу сад из сопственог искуства црпети науку, како не треба ни тренута испуштати *народну* политику из вида, јер пре а после мора доћи време, кад ће се ова осветити.

—н.

ИЗБОР ПОСЛАНИКА У ИРИГУ.

Тешко да ће се когод наћи, који би накнадно у целости илустровао све појаве изборног кретања једног изборног среза од његова почетка па до самог избора, јер би се тим изложио врло не милом осећању, сећајући се по ново покора, којима би се дало испунити неколико свезака изборне politique scandaleuse. Свако ти је сада жељан мира, а богме је мир после толиких напора и не данимичне узрујачости врло сладак. А ипак треба да донесете бар приближну и ако не потпуну слику изборног кретања барем у једном изборном срезу кад у целости неје можно: јер се по њој најбоље даје оценити политичка свест народа с једне и ступањ безумља, безочности, бесрамности и подлости власника од горе до доле, у земљи и изван ње с друге стране. За то вам ево и цртам слику кретања изборног у срезу иришком. — слику, која ће у малом преставити слику изборног кретања у целој земљи, јер су у овом срезу мало не сва могућа сретства од стране власника испрљена, и јер овде беше права борба на живот и смрт.

Да почнем са изборном депутацијом. Г. жупан, коме стоји у праву именовати депутацију, саставио је исту из самих ултра — Мађарона, као што су: судац Јанчо, адв. Никола Поповић, нерадински кнез Павле Суботић и перовођа дневничар Недељковић. По закону морала би ова децутација сама сачинити попис бирача и изборника, ал' ова депутација не нађе то за вредно — а и како би, кад два члана њена тако љубе бога баха, да би морали повести собом по туцета четника, да их пијане са кола скидају и на кола пењу. — за то се је она задовољила тим, што је наложила господи бележницима, да они саставе листину бирачку, са инштрукцијом, да оним порезницима, који су шарене боје, т. ј. њихови, бирачко право поделе, ма не плаћали ни четврти део онога, што закон прописује, а да испусте 10% од оних, који су бунтовници; јер ordre de bataille Payx — Вакановић — Кушевића гласило је: што мање бирача у опће, што више мађарона на посе. Тако се је само могло догодити, да на своје највеће упрепашћење гледасмо у изложене листине бирачке, на којима парадираше село Марадик са 104 изборника. У Марадику протумачише нам ову загонетку. У листину беху уврштени и који ни какве не покретности немају, а који имађаху парче черге или $^1/_4$ ораће земље, све је листом уведено за изборника, ма да је тамо сам земљеделац, који по изборном закону најмање 50 фр, порезе плаћати мора, чему је нуждан посед од најмање $^3/_4$ земље, да право изборничко добије. Па није се ту обазирало ни на остала определења изборног закона, односно саборског устројства, и изборна депутација кано да је сматрала још као особену препоруку за поделење изборног права онима, који су се квалификовали изметом друштва. Јер како је иначе могао ући у листину један, који је отровао матер, друга двојица који су сваки за себе убили човека, неколицина лопова, од којих би двојицу из затвора вуковарског морали рекламовати, и којих једнога corpus delicti — украдена кола — и данас леже код среског суда. Очевидно је изборна депутација рачунала овако: Понајпре имаде у Марадику три народности: Срба, Словака и Мађара — та разлика већ јамчи, да се неће сложити, па онда је лако на њих свакојаким средствима инфлуенцирати; даље: лако ће бити судцу диктирати онима, који су због простих злочина осуђени или инкриминирани.

Исто то чињено је у целом крушедолском нотаријату — пашалуку безобразника Бајића и прљотине од човека Павла Суботића. Тај пашалук обогатио се на овим злим годинама за једну зиму тако, да прњавори, који лане имадоше или неимадоше једног, двојицу изборника, сада 5—10-струки контингенат бирачки дадоше; јер се жалосна депутација у својој наивности поуздала у споменутог пашу и бимбашу, и још некакву крушедолско-прњаворску и грчетешко-прњаворску делију, па у оцу шаповлију, да ће за кратко време од четир недеље потурчити пашалук крушедолски, те довести на биралиште црну чету проданих душа, у чему се, као што ће се ниже видити — на част нашој браћи — љуто преварила.

Са остала три нотаријата са свим је противно рађено.Ириг, Лазак и Грчуревци, са осталим селима, увек до сада беху тврда Фрушка, где се тицало неокаљати образа народна; за то су овде опет испуштали бираче. У овом послу особито се одликовао иришки бележник, који не хтеде далеко да остане за својим колегом „безобразником“, те је у самом Иригу испустио онолике гласове, а у Ривици осим тог још педесеторицом избранога изборника на силу другим изменио.

Ми смо потпуно схватили маневар изборне депутације, и ми не скрстисмо руке. Изборни закон даје осам дана за рекламације и ми наумисмо да рекламујемо. Но да би могли са успехом рекламовати, морадосмо набавити односних доказа. Те доказе пружаху једино порезне књиге у порезном уреду румском, и ми се отпутисмо тамо. Али чуда! Шеф порезног уреда одговори на наше захтевање, да нам се допусти да загледимо у порезне књиге, безобзирце, да је он дужан само изборној депутацији и ником више у сврху угледа дати своје књиге. Нама не остаде друго, до да се брзојавом потужимо најпре на надзорништво финансија у Осеку, па за тим на управу финансија и г. Вакановића у Загребу. Од равнатељства финансија добисмо преко порезног уреда и то тек 4-ти дан одговор, у ком се вели, „да порезни уред није овлашћен порез трећих особа без власти ових приватним исказати“. Од г. Вакановића дође преко среског суда цинички одговор, који од речи до речи гласи овако: „Обавестите Бранка Николића на његов телеграм: Сваки порезник доказује порезном књижицом колико плаћа пореза. Вакановић с. р.“ Безобразнијег титрања или веће глупости неда се замислити од овог телеграма г. Вакановића. У телеграму, који је њему отправљен, а који је бројао око 60. речи, беше јасно речено, да по изборном закону, сваки онај, који хоће да рекламује против трећег незаконито уврштеног (као и у опште), мора поднети доказ, тај доказ пак да се искључиво из порезног уреда набавити даје, пошто нико неће дати своје порезне књижице, да му трећи њоме збрише глас, а ускраћењем доказа од стране порез. уреда да се чини илузорним дотично определење закона изборног, дакле и сам закон, кога је круна освештала, те се по том вршити мора. Колико нас је немило дирнуо одговор равнатељства финансија, ипак беше отворен и прецизан, ал крв нам је појурила у образ, кад прочитасмо брзојав Вакановићев, у ком се огледа или кукавичко шепртљење, или бестидно титрање; заиста појав, који немило мора дирнути и најхладнокрвнијег, јер се у њему јасно огледа срамна улога која преставља намесник банске части токорс аутономне и уставне краљевине.

Услед ових телеграма остависмо се узалудна рекламовања против уврштених изборника пашалука крушедолског, него рекламовасмо само осам испуштених и против тројице не законито уврштених изборника иришких. Али мислите да је од тих рекламација стида ради бар једна једита примљена? боже сачувај! Приседник депутације телећак-адвокат хвастао се је још јавно по кафани — наравно у усхићеном стању — да ће, поднели ми колико и каквих рекламација хоћемо, их депутација одбити. Наравно, да су занимљиве одлуке депутације, које мало не све почињу са: „истина.... (да стоји навод)... али... не може се примити.“ А и како би, кад г. Јанчо не зна за Стеву Дамјановића да је касапин, ма да га иначе врло добро познаје; кад се за доказ, да дневничар Недељковић по закону има глас, позива на „жупанијско устројство,“ на које се и ми у противном смислу позивасмо, у ком се ама нигде не спомињу „зачасни писари,“ а још мање, да их жупан именује; кад г. судац тврди, да је Спрдон парох, ма да је рекламацију потписао председник црк. општине и ма да је приложен документ консисторије, који га проглашава за администратора и т. д. Но зато је депутација уважила све рекламације мађаронске и избрисала глас адв. чики Ковиљцу, Глиши Пазарском и Бранку Николићу бајаги у смислу закона, у истину у супрот закону. — Против одлука депутације само је Ковиљац рекурирао, остали не нађоше за вредно, једно, што изб. закон јасно определује, да се листине „коначно“ имају закључити 14 дан, пошто су истакнуте, а одлуке депутације дошле су дотичним у руке 7. и 8. дан, дакле остао је рок од 6 дана, у ком би од земаљске владе решени утоци морали већ бити у руци изборне депутације, што да како није можно, а друго, што знадосмо, да нам утоци не би боље прошли од рекламација. Ковиљац је до душе добио глас, али је то био незаконит поступак од изб. депутацаје, јер га је уврстила у листину после коначног закључења, али је то учињено, да се покаже непристраност владе, јер се је типало једног гласа, друго, да се тим заглади не законито уврштење оних 9 гласова, које је депутација сматрала за своје после закључења рекламационог рока. И тако беше у листинама уврштено свега 366 изборника, од којих скоро једну трећину даде сам Марадик.

Но није се котерија задовољила самим не законитим склапањем бирачких листина, него је иначе употребила најгаднија најкоруптивнија сретства да бираче за себе добије. Пре свега ми је напоменути како су у Иригу дељени неки новци, некакав остатак од владом купљених у сврху потопљених предела прилога, и те новце неје наравно могао нико други делити, него главом сланинар — кандидат. Исто тако дељено је неко жито у Гртуревцима. Некадањи бирташ сеитомашки, а садањи обрчетник Јанохна витлао се дању ноћу без престанка са својим четницима по срезу иришком, као да је ушао у траг завери: која је наумила једне лепе ноћи у зрак отпирити сав срез заједно с изборном депутацијом, не би ли како ухватио ову ил ону „тицу“ изИрига, па да јој „штрањкама“ увеже крила. У самом Иригу расцватила се ера шпицловска и денуцијаторска, „труц“ организованој црној чети ниткова. На улици, у читаоници кавани — свугде ти се показало десператно липе какве продане душе.Ириг беше хинеским зидом одељен од остала среза.

Међу тим се саставио мађаронски ђенерални штаб, под председништвом главом сланинара-кандидата. Главни саветник беше му пристав Јанко Фрушић, који је вршио уједно и дужности дописника „Српског Изрода,“ и памфлетисте, пашквиланта, као и тумача програма сланинара-кандидата. За овим по рангу долази туђави поп Спрдон, који је у име победе дено-ношчно чатио јеванђеља, оног његовог приликом лањске богојавленске литије њиме пронађеног анонимног (безименог) јеванђелиста, под капијом сланинаровом, и коме осим тога беше

ПОДЛИСТАК.

СЕОСКА ПИСМА.

V.

Миле пријатељице!

Хтио сам јутрос зору преварити, па у мјесто да ја њу преварим, превари мене сан. То ми се као што знате, често догађа. Сунце, истина већ отскочило бјеше изнад оних источних, мрких, босанских брда, кад сам устао био; али пет сахата тек што минула бјеху, па с тога држим да ми је ипак слободно рећи, да сам уранио.

Одредио сам био данашње јутро за одмор, те га не умједох на згоднијем мјесту пробавити, до на вашој клупи. Клупа је ваша, збиља на згодном мјесту. С' ње се види пријеко према себи, осим оног једног краја мале варошице босанске, и један ћошак бедема од турског градића, кога Сава непрестано све даље и даље руши и одроњава; — и сад стоји на том ћошку једна висока мотка, на коју Турци сваког петка своју заставу дижу, ваљда у славу пророкову, ако није у знак свога господства. А кад се човјек рахатно наслони на вашој клупи, онда и непримјећава, страну обалу с' оне стране; — учини се човјеку да је равно све до турског града, — све да је уједно, и да нас не дјели ништа од Босне. Само кад се тамо даље на лијево погледа, онда се опази цијело корито савско, а тамо још ниже, чује се и види како Сава на млинштиту шуми, и како с натегом окреће наше и босанске млине.

Сад је из јутра ваша клупа у ладу. Оно младо дрвеће што је испред ње прије пет шест година посађено, осилило се већ добрано и распростире лијеп лад. Красно ли јутро бјеше, миле пријатељице!

У нашим шумским предјелима обично ваздух преко ноћ заладни. Ништа се јутрос од тог осећало није. Топлота сунца већ довољно бјеше разблажила ваздух. На далеко је све јасно и мирно пред-а мном лежало. — Небо је ведро било. По неки само, ситни бјели облачићи полагано се примицаху, оном једном врху планинском пријеко, навадном састанку своме, те се тамо сви у једну гомилу збијаху. Западне стране полукруга босанских планина, које нашу равницу с југа заокружују, па се и тамо и амо у Саву слијежу, преливаху се у јутарњем сунцу. Загасите, шумом обрасле косе изшаране бјеху што обрађеним, положеним и стрмим њивама, што зеленим ливадама. Тако исто и главице. То све окићено бјеше бјелим чардацима босанских спахија. На многи мјести пењао се густ, бјео дим, изнад мрког дна у висину. То су потоци и забити у којима раја у јадним колибама својим пребива. Ви сте, миле пријатељице често у ово доба, на вашу клупу изилазиле, па су вам јамачно још и сад тадашњи угодни утисци у памети; и ако их данас уживате много угодније, може бити у чувеним предјелима рајнским, или дивним обалама Lago maggiora, а ко зна, може бити и по разглашеним брежуљцима корниша. Али и код нас је лијепо! Само, што се мене тиче, ја не пристајем уз оне који хвале и преузносе једино пролеће. Мени је најпријатније јесење доба па онда — овај прелаз пролећа у љето. Право пролеће је без сумње, најгадније доба годишње. Час нас надима та пољетна непостојаност, најљепшом надом, у најкраснији топал и ведар дан, па у час нас изневјери, те нас преспе свим заосталим непогодама зимским. А ту непостојаност, то замамљивање ја мрзим, и чисто се радујем, што се то доба примакло већ крају. Сад већ престаје издајничка љепота његова. — Пестојаност сунчаног љета завладала је већ у велико.

Да вам опишем призор око ваше клупе. — Сјетите се само! — Јабланови и липе опружиле бјеху и јутрос, на далеко, своју шиљасту и тубасту сјен. И само је лишће по дрвећу не помично стајало, осим горе на врху што се мало узнемирило бјеше, као да се тек пробудило. — На багреново цвијеће које је већ опадати почело, купљаху се челе. — Ви знате како то зујање њихово прија. — Преко оне путање, што је кроз траву клупи водила, прелажаху мрави, хитро на посао. — Мушице и бубе узлетиле се бјеху тамо амо, па се шетаху по мени, по клупи, по трави, — свуда. — У обали у оном густом врбаку ударахy славији — Ко ће боље. — А све то, сав тај живот збиваo се некуд опет неком особитом тишином. — И сама бујна густа трава испред ваше клупе непомично стајаше. — По кад кад се само коштаново класје изнад траве, мало занијало; у знак да ипак неки вјетрић дува. — Зар није тако и негда било? Сјетите се само!

А и само село наше, кроз које сам јутрос проћи морао, очарало ме беше, рекао би јутарњим обликом својим.

— Високе бјеле куће наше, обасјане сунцем, изгледаху ми необично веселе. Сокак испред кућа чист и сув, па још без прашине, бијаше га милина погледати Прозоре на кућама тек што отвараху; — чисте, високе лијепе, намјештене постеље у собама као да се смјешише. — На ћекојим прозорима, младе, углађене очешљане снаше, намјештаху ново цвијеће, свеже руже у земљене посуде, или из јучерашњих излијеваху застарелу воду, да ју свежом надокнаде! — И мене прскаху те несташне сеоске љепотице, том сеоском ружичном водом — — мене, ни крива ни дужна. — Оне уживају у цвијећу, оне га волу још увјек, а ја још увјек и њи и њихиво цвјеће. — Свакидашњи рад већ одавна

задатак да растурује по сели „Српски Изрод,“ у ком се као у опкладу нападаше на част познатих родољуба, и својом мантијом да буде главни обмањивач невештих и доброћудних изборника. Трећи у славном друштву беше телећак-адвокат Поповић, који са својим нераздељивим другом, јадним кројачким калфом ђомпаром у дуету не данимично све окама слави спомен мамурног бога баха. а коме беше поверено, да онако кисо после издржаног дуета премишља о том, како би „се онај кудрави, без кога би све другчије ишло“ из иришког среза екстернирао, а други, што грди жупана, овом денунцирао, па онда да застрашава народњаке изазивањем на опкладе, као да ће „они“ извесно победити. Квартет је попунио далеко чувени дневничар Недељковић главни кортеш и жупаново око у среском суду иришком. Пандури и трчкала овога поштењејшега клуба беху људи о којима ни чавке, на саборном торњу иришком не воде рачуна, некакав носати гуроња, некакав радби'господин голић и један заблудели простак Панић.

Ма како да је, као што се види, изврстан ђенерални штаб противнички био, ми га се ипак не плашисмо; ми одлучисмо шанац за шанцем отимати. Највише нам је сметало, што се не смедосмо ни куда из места помаћи. С тога позивасмо своје људе са себе, обучисмо их и предасмо им писмене напутке. Морам ипак признати, да не бесмо без зебње у срцу. На један мах почеше се хвалити, да су јачи са 40 гласова. Ми рачунасмо, нађосмо да је не могуће. Али кад чусмо, шта су намерни противници да раде — „неке ћемо од народњака пред избор затворити, неке присилити, да код куће остану,“ тако је тепао пијан језик телећак-адвоката, који изрично вели, да су му „петице“ и „десетице“ народност — ми се одлучисмо на све жртве. Разнео се беше глас, да ће се у Марадику приредити сјајна пијанка. Ми се спремисмо, куд пукло, да на њу не позвани одемо, наравно да обавестимо безазлене људе о демонским насртајима на њихов образ и поштење. Кад противници за нашу намеру, дознадоше, напустише за време своју намеру али оборчетник Јанохна тумарао је ту ноћ пред наумљеном пијанком са четницима по Марадику, улазио у куће, де је опазио свећу, и узнемирио је у једној кући свету тишину, која окружаваше самртника на асталу лежећа, само.... само да неке Ирижане у своје канце дочепа; но Ирижана не беше тамо али беше братинске поруке њихове, којом светују браћу, да се клоне ђавола под људском образином.

У то је приспео наш кандидат; хоће човек да се састане са бирачима и зове у друштво своје пријатеље. Ми знађасмо, да ће кандидат отићи с друштвом, али да ће се без друштва вратити, те по што се бојасмо, да његов пролазак под околностима, које ћу одма навести, кроз срез само шкодити, ни како вајдити ствари неможе, ми га одвраћасмо. Какве су то околности? Ваља знати да ни кандидату не дадоше састати се са свима бирачима у скупу, него тек појединце. Сад кад се кандидат састао са појединим бирачима, те им се преставио и молио их да не изневере народне странке, онда су заишли безобразници пак тим бирачима говорили: „Виш брате тога, што ти је ту мало час лаг'о, тај ти се намеће, та виш да нема уз њега ни једног човека, који би га препоручивао; мани га се, оће тај службе у Загребу.“ За то су управо и пустили кандидата да слободно иде срезом, јер одкуд њему то право, кад други бирачи немају, а његова званична кандидатура почиње тек на биралишту, проглашењем од 5. бирача за кадидата. Но кандидат хоће свакојако да иде, а његово прво друштво Ковиљац, Симоновић Н. и Обреновић четницима буду из Гргуреваца експедирани, а сутра дан Николић и Обреновић четницима као зликовци допраћени и притворени. Самог кандидата пратио је судски изасланик с четницима од села до села и упадао му у говору у реч. (Свршиће се.)

ИЗБОР НАРОДНОГ ЗАСТУПНИКА У ОСЕЧКО-ДАЉСКОМ СРЕЗУ.

Бој је свршен, бој поштења.
Бој правице, искушења;
Подлегле су „душе јадне“
А намере њине гадне
О нашу се стрле груд.

Бој је свршен. Борба, која нас је занимала више од шест недеља и којој је свршетак био намењен паду и срамоти народној — свршена је. Народ је дануо душом; минули су чемерни часи, нестало је тешка искушења, престали су они црни тренути, који су свестна родољуба сналазили, гледајући непоштена и незакона средства, чиме се влада служијаше; пала је и последња завеса за коју се крвопије народне заклањаше, — свега је тога на измаку дана 17. (29.) маја нестало: *народ се поново показао у свој величини своје уставне свести — он је свугде најславнију победу одржао!*

А зар је и који родољуб, који познаје развијену свест народа српског и хрватског о успеху посумњао? Не, заиста ни један.

Сви су напред знали да уставни јунаци од г. 1871. *неће, да не могу пасти г. 1872.*

И заиста ни смо се преварили.

Оним избором показао је народ српско-хрватски да стоји на *врхунцу уставности*, засведочио је да није *слаба шипка*, коју дах „текинтетеша и њихових лоших слугу“ повијати може, *него да је уставни јунак:*

Слава том народу!

Оваки су појави „предтеча“ среће и лепше будућности његове.

Као скоро у свима срезовима миле нам домовине, тако је и у овом нашем осечко-даљском, или као што се званично зваше: I. изборном котару жупаније вировитичке — одржао је победу — народ.

Излишно би било да поново набрајамо све напоре што их је влада чинила. негледајући дал стоје у оквиру закона, сувишно би било ређати сва безакоња, наговарања и завариваља, обећавања, заплашивања и мићења — све то било би овај крат излишно, јер је сваком члану народа, који разбира у онаком значајном времену за јаван рад народа и крвопија — посве незнатно, а и ми нисмо пропустили бар главније на јавност изнети, да виде нам браћа у Срему, да баш ако немамо Кушевића, Бугарског и Вуковића, да ипак нисмо прости „сличних,“ акопрем баш нестоје на равном нивоу кортешовања. Сремцима се попе војска *беамтерије и „ирориза“*, нама у замену других *стадоше народни свештеници на супрот.*

Половина православног свештенства, које лане онако одушевљено уз народ стајаше, — овог је избора одпало.

Кад неби ове одпаднике, *ове слабе у калу своје, несите себичности огрезле душе* познавали, кад неби и остала браћа знала за лармацију и буџак адвоката Милоша Рајачића, пазувачког делију Павла Михајловића и фамозног Вају Поповића пароха боровског, тада би родољуба морала брига одузети, морао би помислити да баш није по народ спасоносан темељ, на ком љубимац народа: — народна странка стоји. Овако пак мине га сва брига јер је убеђен да ову господу не води узвишена идеја: народна срећа и свестрани развитак, него њихове ниске себичне користи. Но престанимо са овим „олошем“ народног свећенства, они за нас нису ништа друго, него предмети сажаљења, и пређимо на чин избора.

Избор је обављен под највећим притиском! Дивилисмо се и чудилисмо се сијасету маневара, што га при овом акту наша изборна комисија, поглавито пак председник јој употреби. Ни најмања ситница није пропуштена која би њима у прилог ишла. Бирачи, који имају неприкорно право гласања а увршћени су у изборне листине, одвраћани су са: „ти немаш право гласања.“ Шта више, свећеницима нашим, који су већ од више година пароси, хтели су ускратити глас, но и у једном и другом случају знали смо ми наше право бранити и одбранили смо. У предсобљу изборне дворане стајали су два „капиције“: даљски бележник Мађаревић и боровски парох Поповић, који су свој „узвишени позив“ са одликовањем решили. У дворани дочекивали су нас њихови бирачи, њих 70—80 на броју. Прваци њихови бирача беху у „превозносном стању“ и дераху се тако ужасно да смо помислили да заиста нисмо пред чином најсветијим, најузвишенијим, што га уставан грађанин врши, него да смо запали у гомилу манитих. Пошто су посредством судца Итлингера ови „ђор-бирачи“ утишани предложи ли су обе странке своје кандидате. Од њихове стране позван је кандидат Давидовић да развија свој програм; скоро уз сваку реч дерали су се, те тако отегоше ократак говор поджупанов.

Приступило се гласању.

Наши захтеваху да општине по азбучном реду гласају, председник неда, него пушћа прво гласати оне општине које су уз њих; кандидат Давидовић седи за цело време гласања и својим присуством ограничава слободу избора. При гласању маневрују „екцелентно,“ њихови се размећу а наши соколови презиру сву мајсторију и гласају са достојанством за свога кандидата.

При свршетку гласања изјављује председник „са тешким срцем,“ да је Лаза Поповић са већином од 48 гласова за заступника изабран.

Наши закликташе одушевљено „живио“ а њихови отромбољише носеве и оног стиха напустише дворану.

Депутација оде по заступника и пошто се је с њим натраг повратила, изјавио му је председник да је изабран за саступника и уручио му је веровницу.

Народни заступник Лаза Поповић у подужем говору у ком се огледа говорнички дар, захваљује бирачима; радује се да је народ и под притиском сјајну победу извојевао, жели да и у осталим срезовима и градовима овакав уставан међан одржи; развија свој програм и завршује са: живио наш премилостиви краљ, живила нам мила домовина, живио народ српски и хрватски! Бирачи заориште урнебесно „живио“ и напуштају ову дворану, у којој су за годину дана две уставне битке задобили.

Ето, то је у главним потезима слика избора. Наравно кад би хтели сву мајсторију владину бележити, могли би још који ступац вашег уваж. листа запремити; но ми смо се само са главним маневрима забављали.

Може се мислити, како им је било, кад видеше наше бираче, њих 140 на броју, где са народном заставом, на којој сијаше име кандидата, и свирком улазе уз одушевљено саучешће Осечана у жупанијску зграду. Онога тренута видили су свој известан пад, јер они то јутро разгласише, да ће извесно владина кандидата протурити. С тога се и упеше, покушаше и најкрајнија средства да бираче заплаше, те да их од гласања уздрже и да их за себе добију.

Но сада су се могли уверити, да није лане Ђурђевић са своје слабе енержије пропао, него да ће у овом котару и у будуће вазда народ победу одржати, а противни увек пасти.

Нашој браћи из Борова и Чепила, који су овог избора запали у канце попа Вује и паше Кнежевића — велимо, да се у будуће недаду употребљавати за њихово средство, него да стоје уз своју браћу Даљце, Белобрдце и Тењце, јер сада су се зајиста могли уверити, да су од тих одметника заварани. Та ко је гласао за влад. кандидата? Осим та три свећеника и вас, гласаше сами Немци и Мађари; све што је честито, било је на страни народној. Ми рачунамо у непомућену свест Бороваца и Чепинаца, да ће у будуће окренути леђа сваком оном, који их из кола своје остале браће отрзавао буде. Оној браћи Боровцима, који одржаше све нападаје Вајине, велимо срдачно „хвала и живили“!

Честитим Даљцима, јунацима белобрдским, и сталним Тењцима неможемо а да им овде на њиховом узоритом држању нерекнемо: живили!

Живили њихови честити свећеници Миша Велендерић и Младен Ђекић!

Живили наши честити Аљмашани са честитим свећеником Топаловићем и узоритим началником Лакштетером.

Честитом свећенству римо-католичком велимо срдачно „хвала и живили!

Нашој честитој омладини, која није жалила труда обавештавајући народ и која је са својим племенитим радом у млогом успех обезбедила, велимо: хвала! Никад не малаксала у раду општег напредка; вазда била понос народа — а страх крвопијама!

Хвала честитим Осечанима, који нам у млогом рука помоћ беху.

Живили наши свесни бирачи, који су сјајно победили а противника поразили.

Овим су чином јавно засведочили: Да „Србин живи, да је јунак!“

У Даљу о Спасову-дну. М—н.

ДОПИСИ.

‡ **Пешта на Спасов-дан.** — Од неког времена ударише мајмунисати неки Немци у Банату својој немачкој браћи у Цислитави, те као и они што тамо војште на Славене у опште, тако ти банатски Немци завојштише на Србе.

Мимо тога што у својим локалним листовима у Панчеву, Вршцу и другим местима где их има, као и у Бачкој у Новом Сади ударају на Србе, протегли су своју убојну линију и преко неки бечки и пештански листова, наслањају се, као „браћа,“ на — велику Немачку!

Што је пре било у циклусу писама „из Торонтала“ у „П. Л.“ на то је већ само уредништво „Заставе“ рефлектовало, и то нећемо овде спомињати. Али сад на ново ударише опет, те неки са „доњег дунава“ у старој „Преси“ бечкој удара на Милетића, српску омладину и особено на цео народ, други пак (можда један исти) потеже у истом листу, а и у „Унгар, Лојду“ ствар меленачке немачке школе. Оном „са доњег Дунава“ посветићемо нарочити лист, кад буде готов са својим експекторацијама, а на ово о „меленачкој“ школи, морамо сад коју рећи.

И у „Преси“ и у „Унг. Лојду не говори дописник о школи меленачкој ради школе, ни што осећа сам да је Немцима у Меленци каква неправда учињена, него је ту прилику уграбио, да се оспе грдњом на наш народ, на свештенство и учитељство, на омладину, на Милетића, и најпосле, да „енергично позове мађарску владу, да (не знамо каквим мерама) стане на пут агитацијама (?) народњака.“

Није нам овде намера препирати се с незнаном делијом, који беше у „Рајху“ тада кад се крвавило с Турцима око земље, коју би тај делија хтео да тури у џеп господарства оних, чија никад бити неће, јер су дотле непролазне стазе и богази; ал ћемо нашем свету да изнесемо пред очи слику безобразлука дописникова, као карактеристику какве је гује народ у своји недри помагао одранити. У будуће може бити од користи, кад се знамо — какви смо.

У оба поменута дописа, пошто се дописник до воље нагрдио и народа и Милетића и омладине, денунцирајући *све* и појединце влади, као држави опасне елементе, илуструје своју тврдњу с тим: како су Меленчани још једну школу отворили, (а немачкој недаду помоћи) и како учитељ те нове школе Борјан (Борјановић) учи децу „да су у овим земљама били Турци, пак су их Срби истерали и да ће тако исто учинити и са „Швабама“ и „Мађарима,“ јер је ово српска земља и Срби морају добити „војводину“ итд.

Ми случајно познајемо тог учитеља, и од своје стране можемо рећи, да је не само вредан учитељ него и врло паметан човек, без чега не би могао ни оно бити што је, и ни тренутка не сумњамо, да је цео „џубок“ тог дописа о протеривању „Шваба и Мађара“ гола лаж. и измишљена у циљи тој, да изазове и увећа омразу међу Србима и споменутим народима. Међу тим, оно што је историчка

отпочео бјеше. — Капије, већим дјелом. већ отворене стајаху, само се по ђекоје тек отвараху, да пропусте, дугачка сремка кола подпрегнута са четири па и пет коња, а пуна копачица, и младих и старих; Како ли то жагори, ко јато гусака, не зна се која којој одговара. — Чим се кола крену јурне цио чопор дјечака за њима па их донекле прати витлајући својим канцијама, које им је јучер деда, нарочито за то оплести морао, па се онда усипани. зажарени натраг враћаху, да не пропусте ни друга кола. Није шала, они су једино ради тога, тако уранили. — А и млинари већ отпочеше брашно довозити и жито одвозити. — Младе редуше на високо задјенутим скутима, трчаху низ полој далеко у Саву по воду, па ни једна да ми преко пута пређе. Једну, која се пуним крчазима с воде враћала хтио сам силом преварити. Бадава да се не пожурих, била би ме свега водом полила. — Ковач се већ знојио у свом вигњу. — Чак и говеда су ми данас изгледала необична.

— Говедар је пуцао својим великим бичем непрестано, опомињући тим лијене газдарице да се музењем пожуре. — Чопор је и овако већ измакао био. — Заостала говеда весело мукајући нагањаху се да постигну чопор. —

А тамо пред мале Ане кућом, скупиле се бјеху вриједне девојчице око Ане: игле им све измицаху између прста; прионише бјеху само да што брже навезу скуте, које ће на брашанчево први пут обући.

Па и над тим сеоским животом почивала је нека тишина.....

То вам је зар онај бајни и складни мир љетњег јутра, о ком пјесници бунџају.

И сам сам ко што рекох тим утисцима очаран био.

У том се зачу пјевање неког пјетла, тамо из турског краја босанске варошице, па затим опет другог тамо дане, — па трећи тамо још даље и даље, док напокон и не замукоше у даљини.

А мени, као да одагнаше том својом виком сво угодно чуство..... у једном се сјетих свег грдног јада нашег.

Мале прије изгледаше ми све сретно и весело, па ево у тренуту, не пјевање турских пјетлова, трго х се из тих булазнећих осјећаја, који се у непробуђеном успаваном мозгу рађају.

Намах се сјетих Босне!

А реците саме, имали грозније јаве од — Босне!

Ма да нам с ове стране Саве, ма да нам рећи ћемо ниђе млого боље није, ипак тог ужасног страдања, ко што га људи у Босни подносе нема ниђе.

Како ли је ниско погнуло главу људство у том турском паклу.

Вјековима преврће та измучена раја тешку бусен своју; вјековима, бјесни и полуђели звјерови неки и прождиру и ките се том тешком зарадом; вјековима то пузи и уздише: и увјек глад мори ту јадну чељад, у пркос толиком зноју, и увјек је гола и боса, и зима ју бије и сунце ју мори и увјек је газе и презиру у пркос све ропске послушности њене.

Какав ли је силан удес сатро у том робљу сав човечији понос, па јој и издајнички и звјерску нарав упитомио.

Какав је ли је то остали свјет, који све то мирно гледати може, а да га стид и срам не буде....

Сирота ђедовино моја!

Ти си оличена мученица сви могући мука, које бјесни сирови силници над кукавним човјештвом врше.

. . . . . .

А и село наше што се јутрос у сунцу онако смјешило, није сретно, не бојте се, ко што је мени изгледало.

На јави је сасвим друкчије.

Мало ће те наћи кућа, у којима се задовољно живи. Под сваки крово завукло се зло.

Породични живот разтрован.

Отац на сина устаје, а син на оца; браћа се туку.

Муж жену држи као роба, а жена мужа вара итд.

Све то једно друго гложи; задруге се дјеле; зими се пјанчује и поједе све, а у лету кад треба радити нема се шта јести; болести се лијежу — болести нове и заразне; оскудица притисла камоси већи део нашег села; — свуд незнање свуда зло, а ниђе помоћи. О! тако је то и изван нашег села, и изван наше домовине: тако је у свем широком свијету.

Јад и невоља раздире све човјештво силно, и то за љубав зар неких предрасуда.

Поједини, незнатна мањина ужива, разсипа, господује, а огромна већина, скапава, штеди, и робује.

Дал није неједнакост, на којој се данашње човјечије друштво оснива, свем злу поље криво?!

Па ако је тако. што не скочимо већ једном, па да срушимо несретни склоп тај до темеља, да остварамо оно што бити мора. —

Ето помоћи, само постојано. Човјеку је одређено да буде, сретан на овој земљи. Задахнимо се дакле жарком љубави човјештва, па се храбро ватајмо у коло оних, који на своју заставу истакоше ослобођење, срећу свег човјештва. А догод се не одпочне та грдна борба, би ће љепота пријатног јутра, би ће све друго само за часак угодно, и поспаливаће у нама само буктећу жудњу, за оним ведрим свечаним миром који наступа тек иза постигнуте цијели.

Ето тако миле пријатељице, мрка узбуркала слика тешке збиље, прекри онај весели тихи призор данашњег јутра. А шта би силом. Та и ви тек у општој срећи свију људи, налазите и своју...

10, маја. С богом. С....

истина, то неће моћи потрти ни цео „Рајх“ да стане на главу, а не тај денунцијант-дописник. И уз то се још диже крв и нож, и као бог зна каква опасност по државу преставља та околност, што тај учитељ од своје добре воље учи децу, мимо школски часова, свирати и певати. Е, ал деца знају и Милетићеву песму!

Срам вас било кукавице; и који пишете и који примате таке ствари у лист! Зашто да није песма песма, и зашто баш да је „опасно“ по државу, ако се пева и Милетићева песма, кад је има; та за то је и постала да се пева. Ал да, ви би хтели да ми певамо ваше песме, и да играмо онако како би нам ви свирали. Ал доцкан сте се обули! Можете се ви бацакати колико ви хоћете, и дрљати по свим чивутским новинама, неће те нас с тим нагонити да будемо онаки какви би ви хтели. Онде пак где немате права, онде вам не помогоше сви министри света, док у Угарској буде било закона. Толико сте требали из заједнице с нашим народом да научите, да Србину лепим можеш и кожу одерати, силом пак и ружним као што сте ви почели, никад цељи доћи нећете. У том вам је узаман призивање владе, и инспектора њени; немају они над добром наши општина те власти, да вама у атар могу безакоња и насиља чинити. —

Оним Немцима у тој жупанији, који могу предвидити какве последице могу из таког дражења, у критичним временима наићи, велимо: нека гледају, да из своје средине избаце ђубре, који семе раздора сеју, јер кад почне плод зрети невини ће морати страдати, пошто ће ове делије који сад лармају, у таким тренутцима претпостављати даљину, обрани „права“ каква данас заступају.

С. Из горњег Срема у очи Спасова. — Кад оно преклане на народном сабору у Карловци изиђоше неке шкандалозне ствари неких настојатеља фрушкогорски намастира на видело, и сабор предузе неке мере, да њима за будуће спречи сличне случајеве, и арчење тих народни добара, зарадовао се сваки родољуб. Мислили смо тада сви да ће се загатити извор срамоти, која из тих светих места, падаше на поносити образ нашег народа.

Међу тим, не прође неко кратко време, а у јавност опет почеше продирати гласови из народних задужбина, какве смо само били вични слушати у добу калуђерског неограниченог пашовања на што се народ с правом увек гадио. Тада беху намастири наши пусто масло које је свако псето могло без зазора локати; беху прибежишта животињског уживања жупана сремског и његови сатрапа, место да су прибежишта сиротиње, која души олакшице тражи у скромној молитви Богу. У место да служе за полугу подизању и укреплењу религиозности и морала у народу, дегредоваше их ностојатељи на изворе деморализације. Народ се са правом надао, да ће манастири под надзором саборски комисија у сваком погледу повратити себи оно име и углед у народу, које треба да имају.

Али како рекосмо, по кратком времену ударише у јавност гласови из манастира, по којима судећи, неби човек могао рећи, да је и у том погледу наишла нека измена, од времена моћи и силе калуђерске. Час се чује, како неки игуман Сава, као конспиратор против тежња саборски, из манастира Кувеждина, шаље вино неком ердевичком судцу, с којим овај кортешује за мађаронску странку при изборима за сабор загребачки; сад опет, како жупан Кушевић с братијом, држи у том манастиру конференције и части. Јавља се, како тај жупан, при сваком свом путовању кроз Срем, сматра српске народне задужбине те, као неке гостијонице и преноћишта своја; како се судци и јурасори, комесари и друге бадавације данас у једном сутра у другом манастиру часте са својим гостима и пријатељима; како Анђелић у Гргетеку прави ручкове за 150 особа, као кортеш мађаронске странке, да тим начином врбује људе и гласове за владиног кандидата, и т. д. и т. д.

Пред овим и сличним чинима који се догађају по народним добрима тим, о чему вести у јавност, на саблазан народа допиру, морамо се запитати: докле ће то тако трајати? — и ко су ти људи, који као паразите, живећи на народним добрима, ова добра арче и то још на штету и на срамоту народну.

Ко је тај игуман Сава, који од народног манастира прави место за пијанке противницима народа? Ко је тај Анђелић, који с народним добром сме кортешовати у корист мађаронске политике. Шта су управо ти народни манастири, је су ли то *салаши* сваке мађаронске владе, да се по њима витлају најамници мађаронске политике? А, тај се безобразлук не може више трпити, и ми питамо овде јавно: где су те саборске комисије? где је саборски одбор? Јесу ли то добра народна: или су приватна својина дотични игумана, архимандрита, жупанијски чиновника — чија ли? Треба једном већ да смо на чисто.

Је ли игуман Сава, за то, што га је мрзило изучити занат или какву струку науке, па из љубави комотном животу отишао у калуђере, с тим стекао права на својину тог намастира? Ако је то, онда и сваки други калуђер има иста права, и сваки подједнако може арчити како му је воља; од куд у том намастиру само баш он, или у Гргетегу само Герман, а у Ковиљу само Кипра? Зашто не сви калуђери подједнако, јер су им свима једнака и права и — заслуге?! Ал онда то нису добра *народна*, него *калуђерска*, и ако је цео народ тога мишлења, а ови докажу *своје право*, онда нека се дигну и комисије и све, што их као народна добра карактерише, нек „браћа“ деле.

Ал ако се то *народна* добра, — као што јесу, — онда питамо: како се сме трпити: да то неколико безстидних калуђера из народног добра, пуцају целом народу под нос; Гди су комисије саборске; гди је саборски одбор? Шта ће то рећи: трпити непрестано, да се гуја деморализације у срцу народа негује.

Ми ћемо овде слободно казати — па било то коме мило или не, — да саборске комисије нарочито у Срему нису оправдале и очекивање народно. (Само неке не. У.) Ми ћемо допустити, да ће млоги члан комисије рећи: да му други послови не допуштају, да сву пажњу обрати на ову дужност. Али то не може никога извинити; не треба се примати посла онде где човеку силе не допиру, а кад га се примимо, ваља радити, а не кроз прсте гледати. Од једни се иште да цео свој живот у борбу за народно напредовање заложе, а други неће да чувају оно, што се толиком муком задобило.

Ми овде јавно тужимо сваког онога, који доприноси, помаже или допушта, да се на ове начине деморализација у народу негује, и да се поред толики животни потреба, народно добро арчи на пијанке и части, и на сретства којима се народној будућности о глави ради. Зло треба из корена исчупати, док је још за времена; а змији треба главу згазити!

С. П. — Панчево 22. маја. И код нас обављена је исчекивана рестаурација. Оно што смо желели то смо и постигли. У суботу 20. маја био је овде избор градоначелника. При избору беше доста сакупљена народа, који дођоше да свој глас пусте за градоначелника, па и они, којима баш није био повољан овај избор, који би радије волели, да је остало онако по старим, и ти су се показали на данашњем избору. —

Господину Лауперту наместнику великог жупана морамо искрено рећи: евала на мудром и разборитом руковођењу скупштине! Он није гледао по народности, кога ће за градоначелника изабрати, нити да се заузимао за Мађара или Немца да подигне, нити је противан био ичему од стране скупштине, већ је оставио народу на расположење, нека народ сам себи изабере кога хоће, он није стајао на пут — а не као што на жалост при избору градоначелника у Новом Саду беше — и ако после народ буде злих посљедица допао, нека има сам себи (народ) преписати; и тако у суботу после подне између 4—5. часова би једногласно акламацијом за градоначелника г. *Никола Павловић* изабран. Како је текао цео избор, то је „Панчевац“ у свом 40. броју укратко јавио, а у идућем ће обширније навести.

Ми се радујемо од наше свестне браће у Панчеву, што су изабрали онакова човека, који је доиста звања тог достојан, изабраше човека свестна, пуна духа народног, мужа часна и поштена, који ће зајиста умети руководити повереним му звањем, са којим се можемо дичити и поносити. —

+. Из диштрикта кикиндског 13. маја. Ми овде не само да се на противне странке делимо, како ће нас упола мање бити, него идемо усљед просте страсне поцепаности, односно своје личне користи један другом о глави, да ни један посебице обштој ствари користити неможемо, невидећи даје против свију нас сила туђинства, а народ је и његов благослов поред они, кои су му верни и одани, кои се заузимају за права и бољак његов и делају за срећу целог потомства.

Има на жалост свуда, али овде има понајвише себичњака, кои из личне сујете и користи, негнушају се никакових средстава, руше немилице јемство развитку и напретку народном, само ако им је и најмањом препоном к нечистој цели. Нема каштиге којом би се издајство у народностној борби довољне казнити могло, то је убијство наше било и биће, и то ће нам пут борбе трњем обронити, да ћемо цели својој теже доспевати.

Заиста је несрећа по народ, где се у место чувања и развијања своје народности, безплодна трвења, на победу трећега а то је на корист општег нашег непријатеља свршавају. Народ кои своје вође промерити незна, несвестан је и незрео за уставност.

Ово наводим усљед многога што у диштрикту овом опажам, по на особ у сљед појединих избора, гди несвестни бирачи, опијени пићем и обманом бирају себичњаке и лутке у рукама сваке власти, које ће нашој народној ствари вреда нанети.

Човек који правца и сопственог убеђења, који осећаја за обшту слободоумну народну ствар, ни искрице нема, и по том је боју сваки час променути кадар, који је некад за добро нашао једно, а данас да би се до ништаве и сујетне части додворио друго бити: народну је ствар изневерити кадар, известно ће ићи и при најмање промењеним околностима против народног нашег напрезања, и такови поред пића и лажи постизавају данас своје нечисте цели.

То су плодови подлости и частољубља, плодови продани душа и нравствене ништавости, плодови и сљедства крајње покварености и несвести у народу нашем, коју сваки свестан презирати и осудити мора. Недужни пук мисли да је гласањем по пићу, ма на кога било, на доброме путу, незнајући да је тим заведен на криви пут обмане и самопонижења, као и то да је гласањем на такве лутке делао против свога рођеногa народа и собственом самоубиству уставном много допринео.

Ово буди мимогред дотакнуто из слутње да неби обманом пука при изборима, тежња слободоумне странке у нечем пречена била, и ми би запитали полу-бога с више, чиме он и верни његови поступак свој правдају? да они народу више и боље желе, него-ли народни борци, неможемо веровати, јер они су слепо оруђе своји господара, који су и законом о народностима и сваким кораком њиовог одношаја о србском народу показали, да су нама велики противници, одкуда дакле да приврженици те странке могу бити пријатељи народу своме. Ко није од времена донешеногa закона о народностима прогледао и разположење те странке према нами увидио, тај је неизлечимо слеп и попокварен, коме лека нема.

Сав немађарски је свестан свет осудио тај закон, и кад се и поред тога налазе, који су на страни оној, онда се то ничим мање но издајством своје народности обележити мора. Незадовољни смо били, што су нам декрети и октројке доносиле, али закон о народностима и за те уступке вели, да ће дозвола, по којој је већина свој језик у деловодству обштинскем и муниципском употребити могла, дотле само у снази остати, докле о томе другчије што не нареди, а шта ће то другчије бити, то ми ништа друго, но туђ, односно владајући језик слутити морамо. Даље је тај закон, ако сам упамтио, донео, да се и при црквеном деловодству свију народности, записник бајаги ради лакшег државног надзора и на мађарски водити има, чега је ради 1848. година толику несрећу донела. Ово наводим за оне, који то нису знали или неће да знаду; поред тога дакле, који је на тој страни или незна донешени закон о народностима, или је покварен и неродољубив.

Главно ми је, што сам тео пред србским светом да вапијем, гледајући слепце, који муте лажним клеветањем по народу, да слободоумну народну странку обеде, да је при бирању посланика у Башахиду смету, да је противној странки привуку, којој је и онако сила у рукама, и гди нисмо ми нужни да доприносимо, и то су токорсе наша браћа, који гледе да се власти удворе, да избор, невелим Милетића, али слободоумне народне странке осујете. Ту се наводи сметање жељезничкој прузи, и искуплењу иберланда, ту да ћемо страдати и бог зна какове лажи.

Има их истина и такових, који би по положају свом имали свој уплив противу струје слободоумне употребити; но који чине просто своју дужност без забадања и вређања свога народа, и те ћемо у своје време означити. А вама, који противу свога народа делате, велимо: Ма да је колико слепаца нуз вас, народ је противу ваши дела и сваког корака вашег; јошт мало свести у народу, па се у њему нигди зауставити нећете! Или је ваше време прошло, или Србин нигда прогледати неће, док ви узтрајете!

Из Београда добијамо о забрани преласка г. арх. Пелагића у Београд сљедећи допис:

Од нових догађаја ево вам једног крупног о г. *Пелагићу и ђумручкој београдској полицији.* 16. маја дошао је био г. Пелагић у Београд, и тек што је на ђумрук отишао, и ствари пред ђумрукцију изнео, позову га натраг у полицију ђумручку. Он остави ствари код ђумрукције и 600. комада књига *„Наши позиви, или низ користних поука“*, што их је за Србију понео био, и отиде у полицију са жандаром. Ушав унутра, уведу га у малу собицу у којој му г. Јоца Поповић, члан полиције, веома узвишеним тоном почне читати лекцију, што но кажу, „од кулина бана“. Пелагићу досадан буде тај узвишени тон и дугачка лекција, јер ју је већ упрсте знао, те рече члану: „Молим господине, имате-ли ви мени што гођ званично казати, каште ми“. А ја тога говора вашег прво нетребујем од вас, а друго то све ја тисућу пута од вас боље знам“. Члан на то почне се дерати као пјан и говорити Пелагићу таке безобразне речи, каке је ико од најстрашње вуцибатине и пјанине чути могао.

Пелагић на то му рече: да ће га за тај безобразлук тужити власти, јер вели, да му таких гадости није био у стању ни један жандар турски изговорити, па нећу ни вама то допустити. На то се г. Јоца изнова продере и лупи ногом о патос рекав: „ја сам ти сада и власт и све“. Пелагић му одговори, да је он само слуга и ништа више, па зато захтјева, да му се да одговор, на што је позван, иначе он излази на поље од таких безобразних чиновника.

Полицај продужи: Вама као таком и таком забрањено је у Београд прелазити, зато вас непуштам даље одавде.

Ако је власт таку наредбу учинила, онда у таком случају дајте ми мој пасош и донесите моје ствари из ђумрука, па да одма идем у Земун, дода Пелагић.

Полицај: Сад ти ићи недам, него ћеш сједити овде до ноћи *па ћемо те коћу превести преко, и даћемо ти таку пилулу од које ти никада више неће пасти на ум да пишеш књиге и чланке“.*

Пелагић: То је тиранска намјера крштени Турчине! Зар мислите и самном учинити оно што сте с јадним покојним Дуком Пешиком учинили, који од ваших звјерских убоја кроз неколико мјесеци крв пљујући умре: С тога захтјевам мој пасош да одма сада, даћу идем, кад ми је прелазак обустављен.

Полицај. Овде мораш до ноћи стајати па ма ти жуч пукла; жандари! Притворићете врата на овој соби. —

Пелагић на то плане, па рекав: „нећеш Турчине куд си наумио! јурне у канцеларију, да излети на улицу, али почем су баш на вратима били два жандара, то пролети к прозору те зађ га увати се. Жандар дотрчи да га одкине од прозора и у собицу уведе, јер су већ напред осећали да ће Пелагић у помоћ грађане кроз прозор звати. Пелагић уватив се тврдо за прозор није се дао одвући, а у то исто време повиче из свега грла кроз прозор: Браћо грађани! у помоћ ко поштења има, јер ови Турци прете ми убијством, недају ми да даћу у Земун идем, почем ми се прелаз у Београд забрањује, него оће да ме затворе у собицу те ноћу да ме воде и мучки ми живот сатару! Жандари и полицај оставе га даље на миру, да богме зато, што су се грађана бојали, а само су га молили, да сиђе с прозора и да престане говорити, јер веле, да је срамота и за њих и за њега. Пелагић је ту неслушајући њих, читаву беседу изговорио, напоменув да ни Турци нису овако шњиме грозно поступали, да је жалостна Србија кад оваке зверске чиновнике у служби има, да је пропало жељно наше српско јединство код оваког турског самовољства, јер, вели, српство оће слободе, а не тирански угњетача, који ће под видом крста гори бити од Турчина. Тешко Србији, вели, ако она и даље оваке звјерске људе за чиновнике постављала буде, и ако јадни грађани од њих зависили буду. Тад је чисто кроз плач изговарао сажаљење праотаца наших што војеваше и живот и имање жртвоваше да своју слободу и право од тирана азијских отму, па сада, вели, ево крштени Турци тиранишу народ и газе свето право и слободу народа. Ту је апелирао на намјестника рекав: „ако намјестници бар искру поштења и српског, хришћанског и човечанског духа имају, то ће ову звјерад из ове канцеларије изтјерати да нас пред страним народима несрамоте и да нецепају српског јединства, за којим народ толико тежи. Жандари су једнако разгонили народ који се је на говор скупљао био, а Пелагић је говорио: плач'те јадни грађани српски! кад вас слуге ваше жандари и полицаји разгонити могу да неслушате кога оћете на властитој земљи српској, коју су наши ђедови тешком муком и млогом крвљу одкупили.

У нутра су, у полицију позвани Хаци Тома таст г. Ристића намјест: и још један грађанин — чанколиз, као бојаги да су сведоци да полиција ништа Пелагићу учинити неће.

При том и опет је Пелагић требовао пасош али ови одговораху да чекају на вишу власт. Пошто је та вјест кроз сва полицајска митарства до врховне власти прошла, морало се је читава 4 сата чекати.

Дошав шеф полиције и управитељ вароши одпочне се испит ђе Пелагић каже како је било, а члан полиције повиче га то није тако но да је он псовком увредио књаза, устав и Србију.

На то скочи Пелагић и рече: Г. управитељу! почем ниједан Турчин није био у стању таку лажну, ниску клевету измислити да ме већма код свога тиранског султана облаже, као што ваш чиновник сада учини: то престајем даље говорити с таким људима, него захтјевам да ми се суди ако сам што гођ учинио, или да ми се одма мој пасош даде, да ме ноћ међу оваким ниским људима незатече.

То управитељ једва дочека, ма да су му те речи тешке биле, те изјави готовност пасош дати, извињавајући се на необразованост чиновника, као и на то што га у Београд пустити неможе, а то, вели, с тога, што зна да *постоји калуђерска завјера,* која је готова не само да испребија но да к убије Пелагића. С тога, вели, ми вас непуштамо у Београд, јер на владу спада одговорност ако вам се штогођ догоди, а то влада наша неможе на себе примити, тим више свака страна има својих присталица.

То је све дубока петљарија г. управитељу, рече Пелагић, него без даљег разговора молим наредите да ми се донесу ствари и дозове г. М. Кујунџића да се шњиме разговорим, и збогом вам рекнем док Србији бољи дан осване. Управитељ учинив по вољи отиде а Пелагић остане чекајући лаће у разговору с уредником „Младе Србадије.“

За то време нудили су га јелом, јер није био ручао, али им је рекао да из њиових руку као ни из турских ништа јести неће.

Јер, вели, из понашања и речи видио сам ваше поштење, На то члан полиц. Поповић врло понизним гласом искао је опроштење од Пелагића. јер, вели, жена ми је и дјеца болестни па сам данас љут, а при том ја сам државни слуга, знате. — На то му Пелагић пред г. Кујунџићем рече: ако си слуга зашто си метла и папуча туђа, робе морални! поштен човек с мотиком ће љеба заслужити, а неће пристати да туђа метла буде.

Са овим догађајем може се карактерисати сва полицајска власт у Србији. С тим догађајем могу знати сви слободњаци у Србији како стоје.

Овим и пређашњим догађајем Пелагићевим у целој Србији увређени су људи што слободњачка начела исповједају, а обрадовани су само они што назадњашким духом дишу, што Милошев *„царић“* благодетним називају, и они што носе скуте калуђерштини.

ИДЕ ДОДАТАК.

Додатак броју 64. „Заставе.“

Међутим идемо да видимо шта ће влада београдска учинити са тим звјерским нападачима, који стадоше на једну ногу с Турцима босанским и цариградским, који Пелагића толико кињише, мучише и гоните.

НОВИ САД 30. маја. Усљед конференције, која је у прошлу недељу држана била, заказан је и плакатима оглашен био предсастанак бирача у Н. Саду на Спасов-дан после литургије код ајмашке и јованске школе, а за прекјучерашњу недељу збор бурача у дворани друштва за радиност; премда је кретање бирачко законом са свим слободно, и није ни нужно, бирачке зборове власти пријављивати, то ипак знајући, с киме имамо посла, председник одбора бирачког др. Суботић јавио је варошком капетанству на Спасов-дан писмено, да ће се тај дан предсастанак, а у недељу у 3. сати по подне у дворани радиности збор држати. Предсастанак се одржао и ту је био и подкапетан варошки, пред којим се људима код Јованске цркве казало да ће у недељу збор бити, све и из велики плаката који су у Среду, и на Спасов-дан, и у недељу у јутру на а стране прилепљени били, могао је, које хтео, из магистрата то видити.

У недељу у три четврти на два донесе почасни писар са једним пандуром др. Милетићу писмену забрану збора, коју овај не учинив пријаву не хтеде ни примити, но одговори, да ће се збор ипак држати; пред 3. сата састану се три одборника у дворани за збор, и видевши каплара са 4. пандура под пушкама на капији, који су заповест имали збор препречити, пошљу писмену опомену капетанству, да је и преко потребе збор пријављен, и да власт забрану опозове, иначе да ће за посљедице одговарати, као што ће и за покушај на рачун позвана бити. Међутим дође подкапетан г. Гвоздановић у дворану, и јави, да је забрана дигнута, пошто је бележник магистрата уверио градоначелника, да је пријава збиља учињена. Ту чујемо, да је градоначелник био забрану збора заповедио, и да је капетан г. Рад. Манојловић оставио пријаву под кључем, и отишао дан пре у Гргетег арх. Анђелићу. Да-ли ту само са случајем посла имамо, то ћемо видити, но свакако је питање, прво: како се градоначелник могао мешати у тај посао, кад није заклет, кад то у његов посао и неспада, и како да он не учини наредбу за раније, него баш пред часом збора? Ово је био атентат на уставна права грађана, и ствар неће на лако проћи. Градоначелник пак добро би чинио, да не слуша којекакве сазетнике, који га на танак лед наводе, надајући се да ће им некадашњи покушај, да га изиграју, за руком изићи.

У Недељу је дакле ипак био збор, на ком је поред све прочувене забране млого бирача било, и где су установљена два одбора, један за унутрашњи посао, други за спољашњи рад; први се састоји из досадањи чланова средишњег одбора у Н. Саду, и из придодани нови чланова, други је по четвртима вароши биран.

— Из Баната добили смо телеграме, да је у *Вршцу* србска слободоумна народна странка у млогобројној конференцији од недеље истакла за свога кандидата г. Ђорђа Димитријевића, родом из Бечкерека, сад адвоката у Темишвару; из *В. С. Миклоша* добисмо исто тако телеграм, да је србско-романска народна странка у недељу истакла за свога кандидата досадањег посланика дра Евгенија Мочоњију, Романа. Ту је било из прва колебања због тога, што би по уговору пре три године дана међу Србима и Романима учињеном сад на србског кандидата ред био; Романи су готови били, да приме Србина кандидата, наравно слободоумне опозицијоне странке; сад су по свој прилици пописне околности обоје до тог увиђења дошли, да ће најцелисходније бити, да се остане при досадањем посланику, што је боље, него да на сабор иде или противник србско-романске народности или десничар Србин.

У Банату се иначе врло мало живости око избора развија. Бешеновачки срез, који би за Србе могао најпоузданији бити, очевидно је изгубљен, једно што је десничарска пописна комисија међу Мађарима, понајвише баштованима, пописивала кусо и русо, а друго и због очевидне нехатости сами Срби, који се нису онако владали, као што су обећавали, да ће чинити, само док дође до новог пописа. Из комлошког св. Ђурђевског среза ни гласка немамо, осим то, да је у првоме левичарски кандидат Дернер. Од ти срезова могао је и требао је један бити србски, а други романски, али видимо, да ни Срби ни Романи нису никакву радњу и живост развили. Бечкеречки одбор ћути, шта више види се, да ни у самом свом месту не влада положајем. Срби земљеделци дају се и плашити и заводити месним интересима, којима напослетку није места на уг. сабору; као што од уг. сабора не зависи, хоће ли ритска земља бити њина, и као што им је и та жеља неиспуњена остала; до уг. сабора не стоји ни то, хоће ли се земља у Бечкереку комасовати или неће; зато има закона, и о том ће судити судови, у колико између вароши и властелинства не буде добровољног поравнања, а противу воље већине поседника и онако неможе бити општа комисија.

Из кикиндског дистрикта чујемо, да се тамо хоће с новцем да ради за десничарског кандидата, да је из Будим-Пеште око 20.000 фор. на то намењено, и т. д. Видићемо, хоће ли дистрикћани у том погледу лоши показати се, него Сремци, који се ни осолити нису дали, да приме било новце, било части, а још мање да по томе свој глас, то ће рећи своју савест, своју душу, и народну ствар продају. У Пардању је избор г. Ал. Николића, левичара, у Зичидорфу избор г. Дамаскина, такође левичара осигуран.

У Ново-Арадском изборном срезу кандидује Виктор Мочоњије, и Романи и Срби подпомажу ту кандидатуру.

— Неки разтурују глас, да је мађарска влада решила да се манастирска добра и Даљско добро поврате пређашњој управи. У ствари је ово: г. администратор патријаршије мислио је, да је пре него што се постојећи сабор распусти, ваљало решити о томе, шта ће бити са добрима за која је сабор привремену управу одредио, држећи, да са сабором и његове изаслане комисије престају; он је предложио, да се у том погледу поступи по рескрипту од год. 1868. у свези са решењем, које потврђује привремено устројство епархија. и да по томе манастирска добра под руку епархијски административни одбора, а Даљско добро под управу народни фондова дођу. У том је смислу ствар министирском саветуподнесена, и по свој прилици, да је у овоме смислу и решено. Ми се не слажемо са мишлењем, да са сабором престају и саборске комисије, јер су ове изрично изаслане са упутством, да донде раде, док сабор другу уредбу не донесе; ваљало би, да је саборски одбор сазван, па да он у том погледу што нареди. Ми управо не можемо да докучимо: зашто се саборски одбор не сазива, кад су то и неки чланови одбора желили. Ваљало би, да се саборски одбор извести о течају досадање управе како манастирски, тако и Даљски добара. Саборском одбору ваљало је дати прилике, да се сам увери о току послова, и о основаности, или неоснованости гласова који се у том погледу распростиру.

— На спасов-дан 25. ов. м. био је од пештанског пресског суда изаслан истражни судија *Лајош Пап*, са Ј. Соколовићем, у Вац, да испитају Стевана Поповића у ствари чланка *„Решења о војеној крајини,“* — који је изишао у „Застави“ 16. јуна 1871. год. Стеван Поповић који је као тадашњи уредник примио одговорност споменутог чланка на себе, није хтео ништа мериторно одговарати на стављена питања, него је задржао право, на коначној расправи, у обрани одговорити на свако стављено му питање, које буде одговора заслуживало.

— Из Пеште нам јављају да је *црквено-школски* одбор српске пештанске општине повисио плату тамошњег српског учитеља на 700 фор. и на позив епарх. школског референта решио да подигне бољу школску дворану и одредио до 500 ф. да се одмах набаве српској школи сва потребна учевна средства и школска библиотека. Живила! тако родољубива свест и бог дао угледао се на њу још многи црк. школ. одбор. —

ПОШТОВАНИМ БИРАЧИМА

ВАРОШИЦЕ ВРАЊЕВА, И ИЗБОРНОГ БАШАХИДСКОГ СРЕЗА.

При поласку у дистрикт нисам могао због итње у Башахид за трећи дан ускрса, на повратку из дистрикта нисам из други вашим главарима познати узрока у Врањеву бирачки збор држати и у кратко извештај поновити, и захвалност изразити. Обећав, да ћу то други пут учинити, јављам сад, да ћу не само као бивши заступник ваш ради захвалности, него као у дистрикту проглашени, и од вас позвани кандидат за идући уг. сабор други дан Дуо'ва у средину вашу доћи, и мило ће ми бити, ако и другим пријатељима из околине буде могуће било, доћи тај дан на састанак у Врањево, где ћу пре подне, пре, или после литургије, како се у месту одреди, завршну извештајну, и програмску беседу држати, која ће за остали изборни срез вредити.

У Новом Саду 30. маја 1872.

Др. Свет. Милетић.

ОБЈАВА.

Од стране средоточног одбора за избор посланика, овим се накнадно к' објави од 22. маја т. г, — до обштег знања ставља: да ћеду таблице уписани бирача у смислу §. 18. зак. чл. од г. 184⁷/₈ ради обштег прегледа изложене бити како у новом магистратском стану, тако и на Стеићевом салашу и то све од 29. Јунија до 6. јулија т. г. за које време сваком слободно стоји у смислу §. 19. споменутог зак. чланка рекламационе молбенице средоточном одбору поднети. После 6. Јулија 1872. поднешене рекламације нећеду се више примати.

Из седнице средоточног одбора за избор посланика, у Новом Саду 7. Јуна 1872.

Др. Мих. Полит, с. р.
перовођа.

Ђорђе Новић. с. р.
председник.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Овим изјављујемо Г. *Љуби Стефановићу* овдашњем трговцу најтоплију захвалност, што нас је сироте ђаке О *„Васкресенију“* од главе до пете одену.

Нека вам бог милостиви дарује дуг живот. срећу и свако задовољство, да можете дуго нејаку младеж и сиротињу српску потпомагати, а тиме народу своме које делом посведочисте да га љубите — користити.

У Новом Саду 1-ог јуна 1872.

Три Новосађана и два бошњака.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Сад је баш изашао и у трговини **Стеве Ратковића** у Новом Саду може се добити:

СРПСКИ ЛЕТОПИС

за годину

1870 и 1871.

КЊИГА 113.

издаје

МАТИЦА СРПСКА.

уређује

ЈОВАН БОШКОВИЋ.

У Новом Саду. У штампарији дра Јована Суботића. 1872. — На великој 8-ни, 2 л. стр. 383. и 2 л. — Цена 1 фор. а. вр.

У њему су ови чланци;

I. Стара историја српска. по домаћим предањима. — Од К. Николајевића. (Наставак). II, Реални правац науци и животу. — Од Ст. Марковића. (Наставак и крај.) III. Илијада. Поглед на једну лепу главу. — Од д-ра. Л. Костића. IV. Гусларева смрт. Балада. — Од д-ра Ј. Јовановића. V, Пословице. — Скупио Н. (Коло четрнаесто.) VI. Извештај професора Витковића о резултатима свога научног истраживања и прибирања грађе за историју српских пресељеника у средњој Угарској. VII. Критика на латинску граматику Д. Балаитског. — Од д-ра Ј; Туромана. VIII. О стању српских школа године 1813 и раније. — Писмо У. Несторовића, врховнога надзорника школског, В. Копитару слависти у Бечу. IX. Српски народни сабор месеца маја 1730 у Београду. — Саопштио Ђ. Рајковић. X, Библиографија. Допуне и поправке к „Српској библиографији“ новога времена, од Ст. Новаковића, у Београду 1869. — Саопштио Ђ. Рајковић. XI. Извод из записника Матице српске, године 1869.

У српској народној задружној штампарији у Новоме Саду, сад је баш изишла нова књига:

ЈЕДАН ОБИЧАН ДОГАЂАЈ.

РОМАН

ОД ИВАНА ГОНЧАРОВА.

С РУСКОГА ПРЕВЕЛА

МАРИЈА ЛЕБЕДОВА.

Ова је књига на реду трећа у „Збирци одабраних превода,“ које издаје „Преходница“

Књига је у две свеске на 8-нр 178 и 199 свега 377 страна или 24 штампана табака а стоји 1 фор. а. вр. Добити се и наручити може код г. Стеве Ратковића и у „Српској народној задружној штампарији“ у Новоме Саду.

ГГ. уписници и претплатници на ово дело, добиће одмах своје књиге.

СРБИ ЗАНАТЛИЈЕ!

По закључењу лањске, главне скупштине *„Задруге Срба Занатлија“*, ваљало је, да овогодишња занатлијска скупштина буде *у Вел. Бечкереку*. Како нам се пак тамошњи местански одбор никако не одазва, је-ли какве припреме тога ради чинио — закључи главни одбор „Задруге Срба занатлија, у својој седници 30. априла ов. год. да се и овогодишња скупштина занатлијска држи овде *у Новоме Саду*, јер иначе није био овлашћен.

С тога, дакле, позивамо вас. браћо,

НА ТРЕЋУ РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

ЗАДРУГЕ СРБА ЗАНАТЛИЈА,

која ће бити у НОВОМ САДУ,

трећи дан Духова (6. јуни а) ове год.

у дворани „српског друштва за радиност“, у 9 сати изјутра.

Предмети за већање:

1. Читање присутних задругара.
2. Примање нових *редовних* задругара.
3. Секретарев извештај о годишњем раду целокупне задруге.
4. Благајников извештај и рачуни о новчаном стању задружине.
5. Избор прегледача, да прегледају рачуне благајнице задругине.
6. Избор годишњих часника задруги: председника, потпредседника; почастног председника са стране; благајника; секретара и заменика му.
7. Избор годишњег одбора задрузи.
8. Предлог и извештај о листу занатлијском.
9. Предлози за допуну правила задружних према новоме *Закону о занати*, и посебице на §.§. 4. 10. 13.
10. Предлог, *да се разпите једно место стипендије* за питомца занатлијског.
11. Предлози појединих одељена *) задругиних и чланова засебице.
12. Примање нових чланова-помогача, и избора почастних задругара.

Избор одбора, да одостовери записник скупштински.

☞ Главни одбор збринуће се за стан свакоме задругару са стране. Исто тако писао је дирекцијама: паробродској и железничким, да могу задругари са стране амо и натраг путовати. — Паробродска управа одбила је молбу одборску, а дирекција државне железнице дозволила је *путовање од Сегедина до Базјаша и натраг*. Који задругар буде овуда хтео у Нови Сад — нек нам се напред јави за легитимацију.

У Новоме Саду, из седнице одборске 30 апр. и 4. маја 1872.

Секретар задрузин: професор **А. Сандић.**

Предс. задруге: **Марко Поповић,** ћурчија.

*) Које оделење „Задруге Срба Занатлија“, или пак и задругари појединце — усхтеју какав предлог изнети, нека изволе послати своје предлоге најпре *писмено* овамо главноме одбору задружном најдаље до спасова-дне — јер иначе неће моћи бити о том већања на скупштини.

У почаст Србима занатлијама биће

ВЕЧЕРЊА ЗАБАВА

на дан скупштине занатлијске, трећи дан Духова, у дворани *„српског друштва за радиност“*, коју приређује главни одбор „задруге Срба занатлија“.

На тој забави биће: Говор. — Певање. — Декламовање. — Певање. — Декламовање. — Певање.

☞ Певаће из почасти занатлијама, овдашње српско друштво певачко.

Цена је на уласку: 30. новчића од особе.

Добровољни прилози примаће се са захвалношћу.

У Новом Саду, из одборске седнице 23. маја 1872.

Главни одбор задруге Срба занатлија.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

У ефективној радњи нема никаква промета, са узанц-раном слабо се тргује. Са кукурузом боље стоји.

У свима осталим врстама нема промене.

Бележимо ове цене:

Узанц-пшеница за јуни 6 ф. 55 н. 6 ф. 60 н. за септ и окт. 5 ф. 55—57½ н.

Узанц-раж 78 ℔. за септ. и окт. 3 ф. 50—52½ н.

Узанц-кукуруз за јуни 4 ф. 25—28 н.

Узанц-зоб за јуни 1 ф. 78½—76 н. за септемб. и октоб. 1 ф. 74½—75½ н.

КУРЗ ОД 27. МАЈА.

Сребро — — — — — — — — — — — —	107.75
Дукати — — — — — — — — — — — —	5.38

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упразнено парохијско место при свето-николајевској цркви у Иригу овим се отвара стечај.

Конкуренти нека инструиране молбенице своје за четири недеље од дана првог уврштења расписа овог овамо поднесу.

Из седнице конзисторијалне, у Карловци, 18. маја 1872.

2—3 **Конзисторија архид. карловачке.**

СТЕЧАЈ.

На упразнено парохијско место у Бољевци овим се отвара стечај.

Конкуренти имају инструиране молбенице своје за четири недеље од дана првог уврштења расписа овог конзисторији поднети.

Из седнице конзисторијалне, у Карловци. 18 маја 1872.

2—3 **Конзисторија архид. карловачке.**

ЕДИКТ.

На молбу Дамјана Мркшића из Лаћарка, тражећег, да се од супруге своје Ане, која га је пре пет година оставила и у свет отишла, коначно разведе, позива се овим речена Ана да од данас за шест месеци поради овоодносног расправљана или личио конзисторији предстане или место пребивања свога достави, тим пре. што ће иначе конзисторија по постојећим у том погледу законим прописима даље поступити.

Из седнице конзисторијалне, у Карловци, 18 маја 1782.

2—3 **Конзисторија архид. карловачке.**

ЕДИКТ.

На молбу Екатарине Ишић из Митровице. да би од супрага свог, Петра Ишића, којега је год. 1867 нестало, коначно разведена била, позива се овим речени Петар да за шест месеци од данас ради овоодносног расправљања сам лично конзисторији овој предстане или место пребивања свог достави; јер ће се иначе по постојећим у том погледу законима даље поступити.

Из седнице конзисторијалне, у Карловци 18 маја 1872.

2—3 **Конзисторија архид. карловачке.**

СТЕЧАЈ.

Код **„прве бачке трговачке и прометне банке“** у Новоме Саду, упразњено је место генералног секретара као деловође, скопчано са годишњом платом од 2500 фор.

Потражитељи овога места имају доказати, да су подпуно вешти у овој струци, као и подпуно знање србског и немачког језика. Доброинструирати оферти имају се поднети управи до 18. (30.) јуна.

Нови Сад 1. јуна п. р. 1872. **Управа.**

СТЕЧАЈ.

Код **„прве бачке трговачке и прометне банке“** у Новом Саду упразњено је место књиговође, скопчано са годишњом платом од 1400 фор.

Потражитељи овога места, имају поред сведоџаба о досадањем свом пословању, своје молбенице поднети до 18. (30.) јуна.

Нови Сад 5. јуна п. р. 1872. **Управа.**

ОБЈАВА.

Ради зидања горњоварошке цркве овим се усљед закључка главне црквено-школске скупштине од 21. маја о. г. по трећи пут расписује лицитација за 6. јуни о. г. у 9 сахати пре подне за још неиздате послове, за које је ово предрачуњено:

Зидарски посао без материјала	27.285 ф. 61 н.
Покривачки посао без материјала . . .	247 ф. 40 н.
Свега	27.533 ф. 1 н.

Даље ће се на овој лицитацији издати набава следећег материјала:

1200000 цигаља
450 лонаца
22235 кубичних стопа гашена креча,
52750 кубичних стопа дунавског песка
38.048 црепа.

Пишпанина је за послове и набаву материјала 5%, а кауција 10%. Код зидарске радње учињена је олакшица, која се у том састоји, што ће онај, на ком зидарски посао остане са 5% у име кауције положити, а осталих 5% за кауцију одбијаће се постепено од зараде дотле, докле кауција на 10% не нарасте. Осим тога изплатиће се зидарски посао у шест оброка. Грађење се простире на 3 године. Понуде за послове и набаву материјала морају се по закону саставити. Цигља се има у двапут на место зидања поставити, и то једна половина од августа до октобра ове године, а друга половина у средини марта идуће године.

Послови грађења могу се у горњој школи сваки дан видити, а сваки који има вољу да лицитира, може на захтевање добити препис предходних условља.

У Панчеву 22. Маја 1872.

2—3 **Српска црквено-школска општина.**

ДР. СВЕТОЗАР ДИМИТРИЈЕВИЋ

јавља, да је почетком јуна месеца о. г. у Темишвару граду (тако названој демковој кући) своју адвокатску писарницу отворио, и препоручује поштованој публици своје тачно и савесно заступање како у парничким тако и ванпарничким одношајима.

СРЕЋА ЗА СВЕ НОВОСАЂАНЕ И ЦЕЛУ ОКОЛИНУ.

БЕРНХАРД ФИШЕР

ТРГОВАЦ ГОТОВИХ ХАЉИНА

(ПРЕКО ПУТА КОНДОРОШЕВЕ КУЋЕ У Н. САДУ.)

нашао се побуђен услед установљених конкуренција у Новом Саду, с једном од највећи трговина и једном од најимућнијих и реномиратих кућа који с готовим хаљинама тргују у Бечу у заједницу т. ј. у ортаклук ступити, — а стовариште је тако велико и у таковом избору да га у самом Бечу већег нема; јер има

За предстојеће празнике **10.000 пролетњи и летњи одела** за децу и одрасле по цену од 4 форин. до 30 фор. најфиније-

Велики избор **Überzihera женски јопнова** од сомота **10.000 чакшира и пруслука** сваке врсте и боје од 5 фор. и више.

1000 комада Überzihera мали и велики.

Богато сортирано стовариште шешира за одрастне и децу

Ради угодности и публике снабдео сам се са великим избором мушки и женски ципела из I бечке фабрике Ј. Ланга и друга који је у мојој радњи основао филијал.

Особито дечијег одела за чудо јефтино и у сваком избору

Моли пак поштоване муштерије ма и не купили да ме посјете и да се о великом стовариштu и избору као и јефтиноћи увере, а показаћеним се по свакој жељи с највећом учтивошћу и предострожношћу и особитом говошћу радо.

Иста трговина прима старе т. ј. већ поношене аљине и даје за врло малу наплату нове елегантне хаљине и то само зато, да би сваки за сваки сезон мого угодне хаљине имати и неби принуђен био као досад у ормани сијасет хаљина држати да их мољци једу, већ чешће старе с новима по врло малу наплату променити. С поштовањем

—19 **Бернхард Фишер.**

ДО САДА ШТО НЕ НАДМАШЕНО

царски и краљ. једини привилегисани прави чист

ЖУТИН ОД ЈЕТРЕНЕ МАСТИ

(Leberthran-Oel)

од

ВИЛХЕЛМА МАГЕРА у БЕЧУ.

Најчистији, најбољи, најприроднији и најпречи лек од пршњих и плућних болести, од гука (шкрофула), осутка, жлезданих болести, слабости итд. може се добити — Флаша по 1 фор. — или у мом фабричком стовариштu: Беч, Bäckerstrasse Nr. 12., или у реномиратим лекарницама и шпецерајским радњама у нашој држави; тако међу другима и у овим радњама:

У *Новоме Саду* у апотеци К. Б. Грозингера; Морица Брамера апотекара код св. духа; М. Максимовића апотекара, Карла Вагнера и Љ. Стефановића трговаца; у *Старој Кањижи:* Ј. Б. Поповића трговца; у *Осеку:* Јозефа Габецког, Рудолфа Чурда, Јулиуса Давида, М. од Каројловића апотекара; Ф. С. Тирнеровог сина и Луке Месаровића трговаца; у *Печују:* Стефана Сипеца и М. Ковача апотекара; М. Блаухорна, Кисаћа и Симона трговаца; у *Вел. Бечкереку:* Јована Клеачког апотекара; у *Мохачу:* Јулиуса Пиркера и Виктора Луисцера апотекара; у *Панчеву:* Вилх. Графа апотекара, Ј. Б. Јовановића; Вукашиновића и Пајевића, Николића и Димитријевића трговаца; у *Варадину:* Деодатоса Ербена апотекара; у *Земуну:* Карла Трешчика апотекара, А. Д. Јовановића трговца; у *Београду:* Дума Г. Јање, Стефана ђађића, К. А. Крстића, Јов А. Поповића, Николе Радојковића, Конст. Д. Х. Роша, Дим. А Георгијевића, Д. С. Николића, Илије Н. Рока, Георга М. Илића Триеска Михајловића, Бог. Н. Стефановића, Јована Ф. Георгијевића, Јакова Филиповића и Б. Г. Паница трговаца; у *Београду:* Б. Г. Паница, Ј. Филиповића, Г. Миша трговаца. 29—35

СТЕЧАЈ.

Ради дефинитивног попуњења места учитељице на женској учиони у Каменици, са којим је местом плата од 300 фор. а. вр. за тим безплатан стан или у име овог 80 фор. годишње скопчана, расписује се стечај до 25. јуна по српским 1872. Натецатељке имају своје са доказима сврху свршени приправнички наука и о знању ручни женски послова снабдјевене молбенице овом председништву до горњег рока поднесе.

Из сједнице главне црк. школске скупштине држане дана 26. септембра 1871. год.

У Каменици 26. маја 1872 год.

Стеван Мирковић перовођа. 1—3 **Паја Михајловић** председник.

СТЕЧАЈ.

На званије општинског бележника у Перлезу овим се стечај отвара.

Од просилеља изискује се знање немачког и српског језика, знање земаљских закона и нарочито разумевање уредбе о сеоским општинама, као и о обранбеној системи, школама и т. д., савршена способност у писменим саставцима, као: молбенице, тужбе, уговори сваке врсте, тестаменти, деобне и уписне изправе; а на последку и неприкоран начин живота.

Са звањем овим скопчана је плата од 600 ф. у готовом новцу, слободан стан, 6 хвати тврди дрва, 1 ланац земље за башту. Осим овог припада бележнику за сваки писмени састав, који у делокруг општине неспада, особита наплата по тарифи од саме општине установљеној.

Рок је стечаја 6. (18.) јунија 1872. до ког рока молбенице са нужним доказима снабдевене, овамо у Перлезу поднети се имају.

У Перлезу 21. маја 1872.

3—3. **Општинско поглаварство.**

Л. ВАЈНБЕРГЕР,

грађ. сајџија,

у Бечу, Stadt, Naglergasse 14.,

препоручује своје велико стовариште сваковрсних добрих сатова уз двогодишњу гаранцију.

Сви џепни сатови најбољег су квалитета, опробани од ц. кр. уреда за пунцирање.

Сребрн цилиндар-сат са 4 камена . .	фор.	9—12
са златним окрајком за скакање	„	12—14
„ таки исти за госпође . . .	„	12—17
„ таки исти са двоструким заклопцем	„	14—16
„ таки исти са кристаоним стаклом	„	14—16
„ прави инглески анкер-сат . . .	„	16—19
„ таки исти са двоструким поклопцем	„	18—21
„ таки исти са кристао-стаклом . .	„	17—21
„ таки исти са двоструким поклопцем	„	20—25
„ анкер-ремонтоар, отвара се баш на колутику	„	29—34
„ таки исти са двоструким поклопцем и кристао-стаклом	„	32—38
Златан врло фини сат за госпође, злато № 3, рубина 4	„	22—28
„ таки исти саватлејисан	„	27—31
сат за госпође са кристао-стаклом	„	30—33
„ таки исти, финији	„	36—44
„ сат за госпође са двоструким поклопцем	„	40—45
„ таки исти саватлејисан	„	50—64
„ анкер-сат за госпође са 15 рубина	„	36—45
„ таки исти са двостр. поклопнем .	„	40—54
„ „ „ „ кристао-стаклом . .	„	54—60
„ „ „ „ врло лепом сликом, саватлејисан	„	58—65
„ ремонтоар-сат од 70, 80, 90—100 фор,		
„ таки исти са двоструким заклопцем 90, 110, 120, до 140 фор'		

Раденички и ловачки ремонтоар-сат у талми-злату 14 фор. и више.

Најновији паришки гвоздени сатови, иду 8 дана, за ателијере, комптоаре и кухиње, од 8 до 14 фор.

Сребрни и од талми-злата ланци од 1 фор. више.

Будилници сатови од сваке врсте, од 5 фор. 50 н. више.

Паришки сатови заједно с ланцем 1 ф. 50 н. до 2 фор.

Сатови са шеталицом из своје сопствене радијонице, сваки дан да се навлаче, од 10—12 фор.

Да се сваки 8 дана навлаче, од 16—22 фор.

Теки исти, који избијају сахате и по сахата, од 30—35 ф.

Таки исти, који избијају четврте сахата и попављају, од 48 до 65 фор.

Месечни регулатор, 28—36 фор.

Поправке за 1 фор. 50 н. и 2 године гаранција.

Наруџбине за готов новац или с платом у наточ (gegen Nachnahme) извршују се најтачније. — Што не конвенира, то се прима у измену.

Особита препорука! Сви моји сатови од најбољег су квалитета, и на то, молим, нека се узме особит обзир. 9—12

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ

и

ИМПОТЕНЦИЈУ

(учмалу човечију снагу),

лечи темељно и под **јамством** сјајног и трајног успеха

МОРИЦ ХАНДЛЕР,

др. медицине и хирургије, магистер бабичлука и лечења очију.

ОРДИНИРА сведнедно; од **11—1 сахати** пре подне и од **3—5 сахати** после подне.

Станује: **Пешта,** Leopoldstadt, Palatingasse бр. 13. 1. спрат бр. 14.

☞ **На хонорирана писма одма ће се одговорити.** 3—20

Моде, галантерије и белог еспапа трговина

ЈОВАНА ЋУРЧИЋА

у Новоме Саду,

потребује једног старијег помаћника. 823—5—5 | 4—6

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

А. Ј. ГАВРИЛОВИЋА

(и паче лепог Аце) у Новом Саду

потребује 2 млада момка које одма могу ступити. 3—3

ДО

100

БИЛИЈАРА

нови од 200 до 500 фор., а на којима се већ играло од 100 до 200 фор.

ВИШЕ СТОТИНА

КЕО-ВА

од 1 фор. 50 нов. до 6 фор.

БИЛИЈАРСКИ КУГЛИ

и свију други ствари за билијар, може се свагда добити у **стовариштu** код

Јована Книла,

ц. кр. искључ. прив. билијара фабрикант

Wien. Rossan, rothe Löwengasse Nr. 5.

СТОТИНАМА ХИЉАДА ЉУДИ

имају захвалити, што им коса лепа, **јединствено еексистујућем најсигурнијем и најбољем**

средству за растење косе.

Нема ништа бољег за одржање и унапређење растења косе

него она у свима странама света позната и чувена, од медицински ауторитета испитана, **најсјајнијим и начудеснијим успесима увенчана од Њег. цес. краљ. апостолског величанства цара Франца Јосифа I. од Аустрије,**

краља угарског и чешког и т. ц. и са особеним привилегијумом за цео обсег цес. краљевски аустријски држава и свију **угарски земаља** патентом од 18. новембра 1865, бр. 15.810/1892 одликована

RESEDA-KRÄUSEL-POMADE

која при **редовној** употреби **најћелавија места на глави испуни; седа или првена коса** добије **угаситу боју;** она **снажи места где коса расте на чудесан начин, одстрањује** за неколико дана **боре, пречи опадање за најкраће време сјајно за свагда, даје коси природну светлоћу, која постаје**

коврџава

и неоседи до најдубље старости. Својим особитим мирисом и удешености служи за украс на сваком тоалетском асталу.

Цена једне теглице са упутством употребе (на 7 језика) је 1 ф. 50 н. С поштарином 1 ф. 60 н. аз.

☞ **Разпродаваоци добијају знаменити проценат** ☜

ФАБРИКА И ГЛАВНИ ЦЕНТРАЛНИ ОДПРАВНИЧКИ ДЕПО У ВЕЛИКОМ И МАЛОМ КОД

КАРЛА ПОЛТ-А,

Парфимер-и притежатељ више ц. кр. привилеђија у Бечу,

Josefstadt, Piaristengasse 14, im eigenen Hause, nächst der Lerchenfelderstrasse,

куда све писмене налоге управљати ваља, где се и налози са стране уз послате новце или per Nachnahme најбрже ефектуишу.

ГЛАВНИ ДЕПО ЗА НОВИ САД:

само код г. МОРИЦА БРАМЕРА апотека код св. тројства у Новом Саду.

☞ Као код сваког изврсног фабриката, тако и овде деси се варање и подражавање, за то умољавамо да се при куповању обраћа само на означена стовариштa, и поискује поменута помада само од Карла Полт-а у Бечу.

☞ Она поштована господа апатекари и трговци, који желе примити стовариште тога изврсног средства за растење косе, нека се изволе обратити на **Карла Полта у Бечу,** Josefstadt, Piaristengasse № 14.

11—20

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Долеподписани изјављује најтоплију благодарност поштованој публици у Новоме Саду и околини, у Бачкој, Банату, Срему и Србији — као својим поштованим муштеријама, које су ме за пуних 7 година мојега обућарског рада у Новоме Саду својим цењеним поверењем вазда почаствовали.

Почем сам из дана у дан увиђао и осећао, како је тешко набављати **добре радене снаге,** то сам се најпосле морао решити да своју радњу из Новога Сада пренесем у Беч, где једино могу располагати са најизврснијом раденом снагом, те тако на подпуно задовољство својих почт. муштерија оправдати њихово цењено поверење.

С тога сам тако слободан да препоручим своју

У ВЕЛИКО АСОРТИРАТУ РАДЊУ НАЈНОВИЈЕГ КРОЈА И НАЈЛЕПШЕГ УГЛЕДА,

а по жељи својих поштованих муштерија кадар сам сваки налог за **најкраће време** на подпуно задовољство наручиоца обавити, само молим да се изволи тачно назначити боја материје или коже, по адресу мом, а ја имам при себи меру од сваке моје муштерије, којима ћу по свакидашњој цени лиферовати поштом или лађом одовуд.

Продаја мога великог стовариштa и примање наручбине налази се као што следује:

K. Pisarovits, vormals **Anastasius,**

2—12 Gewölbe, Stadt, Kertnerstrasse Nr. 25. Ecke der Hiemelfort-Gasse in Wien.

ФРИДЛЕНДЕР И ФРАНК У БЕЧУ

СТОВАРИШТЕ ЕКОНОМСКИ МАШИНА

III. hinter Zohlamtstrasse Nr. 9.

препоручује своје **опробане нове американске машине за млаћење** са лакомобилима од $3\frac{1}{2}$ коњске снаге или са преносним Гепловима.

Оригиналне Бурдик Церес машине за кошење ране (најлакша и најизврснија машина за млаћење са два лахка коња без промене да раде). Цена у месту . . . . . 450 фор.

К томе још једна справа за сечење траве . . . . . 20 „

М-с Кормикова машина за кошење ране у месту . . . . . 385 „

Оригинална Кирбијева машина за кошење траве са пет цената тешка . . . . . 285 ф. с.

Камен за оштрење ножева код машина . . . . . 30 „

Грабље за сено, превртач за сено и т. д.

Ценовник на захтевање шиље се безплатно. 2—6

МЕНИЧНА РАДЊА

БЕЧКЕ КОМИСИЈОНЕ БАНКЕ.

Kohlmarkt 4.

издаје

ЧАСТИЦЕ

на следеће обележене групе срећака, и ове групе већ су из тога разлога препоручителне, почем је сваком поседнику такове частице могуће, све главне и споредне „трефере" начинити и осим тога износ камате од

30 ФРАНАКА (12 У СРЕБРУ) И 10 ФОР. У БАНКАМА УЖИВАТИ.

ГРУПА А. (ГОДИШЊЕ 16 ПУТА ИГРА).

Месечна уплата по 10 ф. — По исплати последње рате добија сваки учесник следеће 4 срећке:

1 5проц. 1860-ту 100 фор. државна срећка.

Главни трефер 300.000 фер. са премијом повратног купа вучене серије 400 фор.

1. 3проц. цар. турске 400 франка државна срећка.

Главни трефер 600.000 фран! 300.000 фор. у злату.

1. херцег-браукшвајгске 20 талира срећке.

Главни трефер 80.000 тал. без икакве одбитке.

1. инсбрукшке (тилорске) срећке.

Главни трефер 30.000 фор.

ГРУПА Б. (ГОДИШЊЕ 13 ПУТА ИГРА.

Месечна уплата 6 фор. — По исплати последње рате добија учесник следеће 3 срећке:

1. 3проц. царско турска 400 фран. државну срећку.

Главни трефер 600.000, 300 000 фран. у злату.

1. херцег-брауншвајгски 20 талира срећка.

Главни трефер 80.000 тал. без одбитке.

1. срећка Саксен-Мајнинген.

Главни трефер 45.000, 15.000 југонем. вр.

НАЛОЗИ СА СТАРНЕ тачно ће се испуњавати. Листе, где је назначено кад која срећка игра, шаљу се бесплатно. 15—30

Властник, издаватељ и одговорни уредник др. Свет. Милетић.

Српска народна задружна штампарија.